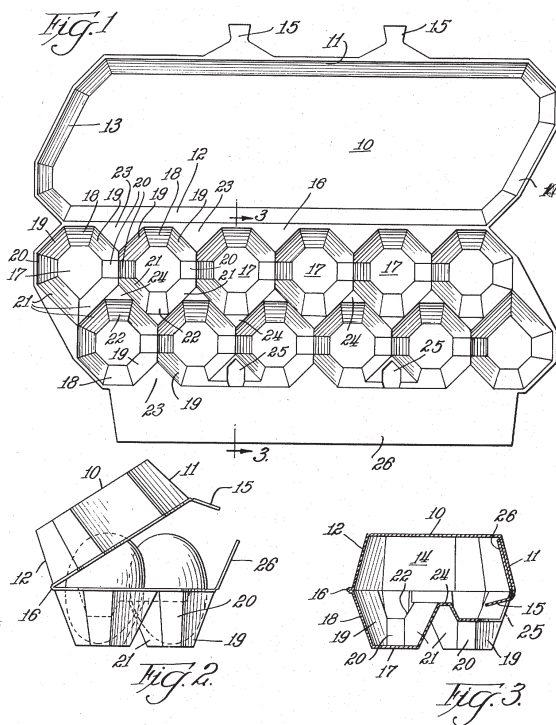

Ένθετη έκδοση μαζί με το 7ο
τεύχος της Σφήκας που εκδίδεται
από την ΣΚυΑ.

skya.espiv.net

Εισαγωγή

Όταν εδώ και τέσσερα χρόνια επαναλαμβάναμε κοινότοπα τη γνωστή κινέζικη παροιμία «την κατάρρα μου να χεις, να ζήσεις σε ενδιαφέρουσα εποχή», προκειμένου να παραστήσουμε σχηματικά το υποκειμενικό βίωμα μέσα στη θυελλώδη διαδικασία της κρίσης, δεν είχαμε κατά νου ότι «ενδιαφέρουσα εποχή» σημαίνει μόνο άνοδο του κινήματος, σήκωμα κεφαλιών, κοινωνικές συγκρούσεις και εξεγέρσεις και χτίσιμο νέων κοινωνικών σχέσεων απελευθερωμένων από τη διαμεσολάβηση και το εμπόρευμα. Ενδιαφέρουσα εποχή μπορεί να σημαίνει και φόβος, σκυμμένα κεφάλια, ανθρώπινη εξαθλίωση, κανιβαλισμός.

Μια έκφραση αυτής της κατάστασης υπήρξε η αιφνίδια είσοδος της χρυσής αυγής στο κεντρικό πολιτικό σκηνικό στις εκλογές του 2012 και η ανάπτυξη από την πλευρά της μιας ορισμένης κοινωνικής δυναμικής, που επέτρεψε την πύκνωση της εγκληματικής της δράσης στο δρόμο, ενάντια σε μετανάστες και πολιτικούς αντιπάλους, τουλάχιστον μέχρι τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα.

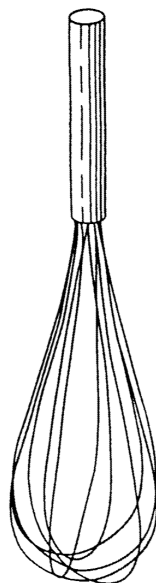
Η εν λόγω κατάσταση μας έβαλε ως ανταγωνιστικό κίνημα επείγοντα ζητήματα. Γι' αυτό έπρεπε να συζητηθεί, να κατανοηθεί και να αναλυθεί το φαινόμενο σε όλες τις διαστάσεις του, ώστε να εξαχθούν τα αναγκαία συμπεράσματα για το πώς θα σταθούμε έμπρακτα στη νέα συνθήκη που ήταν στη διαδικασία διαμόρφωσης της. Ένα σεβαστό κομμάτι του κινήματος αφιέρωσε κατά καιρούς (και ένα τμήμα του συνεχίζει να αφιερώνει) μεγάλο μέρος του πολιτικού του χρόνου σε διαδικασίες συζήτησης, οργάνωσης και αντιμετώπισης στο δρόμο των νεοναζιστικών αποβρασμάτων.

Συμβολή σε αυτή την προσπάθεια αποτελεί το συγκεκριμένο κείμενο. Κείμενο στο οποίο, αναγνωρίζοντας το εύρος και το βάθος της συζήτησης και των ζητημάτων που σχετίζονται με το θέμα, θα περιοριστούμε στο να θέσουμε και να απαντήσουμε αυτά που θεωρούμε σημαντικότερα. Το πρώτο ερώτημα που θα μας απασχολήσει αφορά το ποια είναι εκείνη η κοινωνική συνθήκη που έκανε δυνατή την ανάπτυξη του νεοναζιστικού κόμματος. Το δεύτερο ερώτημα αφορά το ποιες συγκεκριμένες ανάγκες και συμφέροντα του ελληνικού καπιταλιστικού σχηματισμού επιφορτίστηκε να ικανοποιήσει η χρυσή αυγή. Το τρίτο ερώτημα ερευνά τις αιτίες που το ελληνικό κράτος και οι μηχανισμοί του αποφάσισαν, μετά τη δολοφονία Φύσσα, να αντιδράσουν όπως αντέδρασαν. Και, τέλος, το τέταρτο ερώτημα μας μπήκε ως εξής: πώς αξιολογούμε τη μέχρι τώρα αντιφασιστική δράση και πώς πιστεύουμε ότι πρέπει να κινηθεί από εδώ και πέρα το ανταγωνιστικό κίνημα.

I. Ποια κοινωνική συνθήκη έκανε δυνατή την άνοδο και την ανάπτυξη του νεοναζιστικού κόμματος;

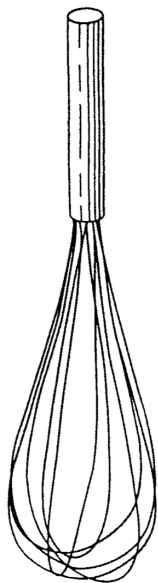
Μπορεί το νεοναζιστικό κόμμα να έκανε μια εντυπωσιακή εκλογική εμφάνιση το Μάιο του 2012, αλλά αυτό το φαινόμενο δε συνέβη μέσα σε ένα κοινωνικό-ιστορικό κενό. Συνέβη στα πλαίσια της μεγαλύτερης κρίσης του ελληνικού καπιταλισμού σε συνθήκες «ειρήνης».

Έχουμε υποστηρίξει ξανά την άποψη ότι η βαθιά κρίση που βιώνουμε τα τελευταία 4 χρόνια δεν είναι απλώς κρίση οικονομική: είναι κρίση του συνόλου των κοινωνικών σχέσεων που είχαν επικρατήσει σε αυτό τον τόπο, τα τελευταία 40 τουλάχιστον χρόνια. Κι αυτό το πράγμα το εννοούμε: δεν κατέρρευσε ένα

συγκεκριμένο οικονομικό μοντέλο το 2010 στη χώρα: δεν κατέρρευσαν απλώς τα δημόσια οικονομικά του ελληνικού κράτους. Κατέρρευσε ένα συγκεκριμένο μοντέλο κοινωνικής παραγωγής και αναπαραγωγής κι όλοι οι πυλώνες του. Κατέρρευσαν κοινωνικά συμβόλαια που ίσχυαν τουλάχιστον για δυο γενιές, κατέρρευσαν κοινωνικές και πολιτικές συμμαχίες δεκαετιών και μαζί με αυτά κατέρρευσαν αξίες, προσδοκίες και υποσχέσεις ευημερίας, σχετικά δεδομένες τα προηγούμενα χρόνια για ένα σεβαστό κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας. Από τη μία πλευρά είναι βέβαιο ότι κάτι από όλα αυτά μπορεί να αποτυπώθηκε στα εκλογικά αποτελέσματα, από την άλλη όμως είναι εξίσου βέβαιο ότι η έκταση του εκλογικού χάρτη παρουσιάζει αντικειμενικές δυσκολίες για να χαρτογραφήσει αυτό που έχει συμβεί: αυτή την εκρηκτική κρίση του ελληνικού πολιτικού συστήματος που έχουμε ορίσει ως **κρίση πολιτικής εκπροσώπησης**, φαινόμενο που προϋπήρχε σε ένα βαθμό τα προηγούμενα χρόνια, αλλά που εντάθηκε σε υπερθετικό βαθμό μέσα στη διαδικασία της κρίσης. Τι σημαίνει όμως κρίση πολιτικής εκπροσώπησης; Σημαίνει απώλεια της εμπιστοσύνης και της συναίνεσης που απολάμβαναν συγκεκριμένοι κομματικοί σχηματισμοί για τις πολιτικές που εφάρμοζαν από διευρυμένα κοινωνικά στρώματα, τα οποία τους παρείχαν μέχρι μια κάποια στιγμή αυτή την εμπιστοσύνη κι αυτή τη συναίνεση. Τι σημαίνει τώρα **κρίση εκπροσώπησης** στα πλαίσια ενός πολιτικού συστήματος, στο οποίο τα κόμματα δεν αναπτύσσονται κυρίως στη βάση των προγραμμάτων, των ιδεολογιών και της εκπροσώπησης των ταξικών συμφερόντων, αλλά (και) στη διαταξική βάση των πελατειακών δικτύων και των ρουσφετολογικών σχέσεων; Μια κατάσταση δηλαδή, που έχει κωδικοποιηθεί ως «κράτος των κομμάτων» και αποκαλύπτει το πώς διαμορφώθηκε το ελληνικό πολιτικό σύστημα τουλάχιστον από την «Αλλαγή» του 1981 και μετά. Κρίση εκπροσώπησης, ως συνέπεια της γενικότερης κρίσης, πάει να πει, μιλώντας πολιτικά, μια τεράστια τρύπα στα θεμέλια του κοινωνικού συστήματος και στις αξίες του: δε μιλάμε απλώς για καταστροφή ιδεολογιών και προγραμμάτων. Τα κόμματα δεν είναι ποτέ απλώς φορείς ιδεολογιών και προγραμμάτων. Είναι πρώτα από όλα φορείς κοινωνικών δεσμών και κοινωνικών σχέσεων. Κρίση εκπροσώπησης σημαίνει καταρχήν καταστροφή αυτών των κοινωνικών δεσμών κι αυτών των κοινωνικών σχέσεων.

Πώς εκδηλώθηκε αυτή η κρίση μέχρι σήμερα; Στο πολιτικό επίπεδο, ο εκλογικός χάρτης έχει να πει κάποια πράγματα. Η παραδοσιακή σοσιαλδημοκρατία (ΠΑΣΟΚ) έχει συρρικνωθεί δραματικά σε επίπεδο ψήφων, οργανώσεων, στελεχών, οπαδών. Η παραδοσιακή δεξιά (ΝΔ) έχει περιορίσει τη δύναμη της περίπου στο μισό. Καιροσκοπικοί σχηματισμοί της δεξιάς και της κεντροαριστεράς που λυσσάνε για ψιχία εξουσίας και εκδουλεύσεις, τύπου ΔΗΜΑΡ και ΛΑΟΣ, έχουν πρακτικά σβήσει. Κόμματα όπως ο ΣΥΡΙΖΑ, που για δυο δεκαετίες παίζουν την πολιτική τους επιβίωση στην ψήφο, έχουν εκτιναχθεί στις κορυφές της εκλογικής εκπροσώπησης, ενώ τα 90 χρόνια ιστορίας του ΚΚΕ και η συνθήκη της κρίσης, δε φάνηκαν αρκετά ευνοϊκές προϋποθέσεις για την ανάπτυξή του, με δεδομένη τη στάση του απέναντι στους αγώνες και το πολιτικό παιχνίδι που παίζει στην κεντρική πολιτική σκηνή τα τελευταία χρόνια. Για να συντομεύσουμε: εδώ δε μας ενδιαφέρει μια ανάλυση των (πρόσφατων ή παλιότερων) εκλογικών αποτελεσμάτων. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι να τονίσουμε τη σοβαρή ρευστότητα του πολιτικού σκηνικού που επιτρέπει σε κομματικούς σχηματισμούς να εμφανίζονται και να εξαφανίζονται όπως το κουνέλι μέσα στο καπέλο του ταχυδακτυλουργού, αρκεί να διαθέτουν κεφάλαια, διασυνδέσεις και μιντιακή υποστήριξη. Αυτό το σκηνικό ευνόησε **καταρχήν** κι ένα σχηματισμό όπως η χρυσή αυγή να εκτοξευθεί από το ανύπαρκτο ποσοστό του 0,1% στο ποσοστό του 7% στις τελευταίες εκλογές (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι

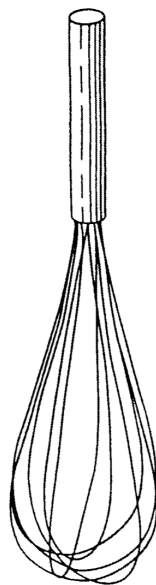

έχουμε την αντίληψη ότι το νεοναζιστικό κόμμα θα ξεφουσκώσει εκλογικά όπως το ΛΑΟΣ ή οι ANEΛ). Κι αν δεν σας πείθει αυτό, μπορεί κάποιος να δει ποια είναι η δυναμική του 7% σε επίπεδο δρόμου, απλώς και μόνο στις αντιδράσεις της χρυσής αυγής στην εκτέλεση των δύο μελών της στο Ν. Ηράκλειο ή στις εκδηλώσεις αλληλεγγύης στα φυλακισμένα μέλη της: πρακτικά ασήμαντες –μέχρι σήμερα τουλάχιστον.

Φυσικά, τα πράγματα είναι πιο σύνθετα: η νεοναζιστική συμμορία μπορεί να μην έχει την κοινωνική δυναμική που αντιστοιχεί στο 7% του εκλογικού ποσοστού της, ωστόσο έχει αναπτύξει μια ορισμένη κοινωνική δυναμική. Για να κατανοήσουμε το περιβάλλον ανάπτυξης αυτής της δυναμικής, πρέπει να πάμε στο δεύτερο πεδίο εκδήλωσης της κρίσης εκπροσώπησης, στο πεδίο της κίνησης των από κάτω. Μπορεί ο καθένας και η καθεμία να κατανοήσουν τι κατακλυσμιαίες επιδράσεις είχε η διαδικασία της κρίσης που περιγράψαμε παραπάνω, μέσα στην κοινωνία και πάνω στη συνείδηση και στη ζωή του κάθε ανθρώπου αυτής της χώρας. Τι οργή και τι μίσος ενάντια στην προδοσία των προσδοκιών, τι απέχθεια για το πολιτικό προσωπικό, τι αηδία για το πολιτικό σύστημα. Όπως ήταν φυσικό, οι κοινωνικές αντιδράσεις απέναντι σε αυτό δεν ήταν ενιαίες. Αντιδράσεις που ξεκινούσαν με αποδοκιμασίες, επιθέσεις και ξύλο στο πολιτικό προσωπικό και των δύο κυρίαρχων κομμάτων από πρώην υποστηρικτές τους (ακόμα και στελέχη τους) και έφταναν μέχρι ένα ιδιότυπο «αποκλεισμό» του πολιτικού προσωπικού από το δημόσιο χώρο· που πήραν οργανωμένη μορφή στο κίνημα των πλατειών του Μάη-Ιούνη του 2011 και στις εκτεταμένες συγκρούσεις γύρω από τις πλατείες· που συνεχίστηκαν με την προσπάθεια ενός μειοψηφικού τμήματος των εκμεταλλεζόμενων να στήσουν δομές αυτοοργάνωσης και επιβίωσης στις γειτονιές.

Θα εστιάσουμε στο κίνημα των πλατειών, επειδή ήταν η πιο μαζική, διαρκής και με συνέχεια κινητοποίηση μέσα στην κρίση. Με αυτή την έννοια ανέδειξε σε όλη την έκταση και την έντασή τους, όλες τις αντιθέσεις των προηγούμενων αγώνων ενάντια στην κυρίαρχη πολιτική. Επειδή ωστόσο έχουμε ασχοληθεί ξανά με αυτό στο πρώτο τεύχος της Σφήκας¹, εδώ θα μας απασχολήσουν μόνο δύο ζητήματα που σχετίζονται με το θέμα μας.

Α. Το πρώτο είναι ότι στις πλατείες εκφράστηκε πιο καθαρά από ποτέ αυτή η εχθρική στάση απέναντι στα κόμματα, στο πολιτικό προσωπικό και στο κοινοβούλιο συνολικά. Ένα κομμάτι αυτών των αντιδράσεων η χρυσή αυγή επιδίωξε να εκπροσωπήσει με όρους «αντικοινοβουλευτικού τσαμπουκά» και «αντισυστημικότητας», μέσα στα πλαίσια του κοινοβουλευτικού παιχνιδιού. Στην πραγματικότητα αποπειράθηκε να καλύψει στο κοινοβουλευτικό επίπεδο το κενό της εκπροσώπησης της διάχυτης κοινωνικής δυσαρέσκειας του δρόμου, απέναντι σε μια καθολικά και συνολικά νομιμόφρων ελληνική αριστερά. Η φράση «θα ψηφίσω χρυσή αυγή για να ρίξει ξύλο στη βουλή» είναι ίσως η πιο χαρακτηριστική εκδοχή αυτή της πραγματικότητας. Το ζήτημα είναι ποιες **κοινωνικές ομάδες** επιδιώκουν να εκφραστούν πολιτικά με αυτό τον τρόπο και ποια είναι η **σχέση** τους με τη γενικότερη κοινωνική κίνηση που αναπτύχθηκε σε όλη την περίοδο της κρίσης. Παρά τον ισχυρισμό μιας άποψης που θέλει να αποδώσει αυτό τον κόσμο στην «πάνω πλευρά της πλατείας Συντάγματος» και στις πατριωτικές εκδηλώσεις που βρήκαν χώρο να εκδηλωθούν εκεί –ξεχνώντας ότι το νεοναζιστικό κόμμα ήταν από τους πρώτους σχηματισμούς που κατάγγειλαν επίσημα το κίνημα των πλατειών για λόγους «έλλειψης πραγματικού πατριωτισμού και για караγκιοζιλίγια με τη σημαία», ξεχνώντας, ακόμα, ότι αυτές οι εκδηλώσεις μπόρεσαν να εκφραστούν (σε κάποιο βαθμό) κοινωνικά και πολιτικά μέσα από σχηματισμούς όπως οι ANEΛ και το ΕΠΑΜ, ξεχνώντας, τέλος, ότι διάφοροι ομοϊδεάτες των νεοναζί εκδιώχθηκαν κάθε

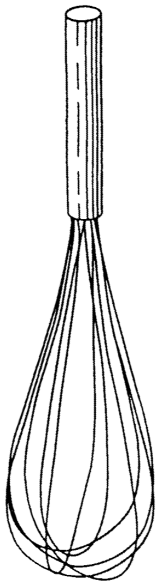
φορά που ήρθαν στις πλατείες, αν και είναι δεδομένο ότι μεμονωμένα και χωρίς την πολιτική τους ταυτότητα, προσπάθησαν να διεμβολίσουν τις κινητοποιήσεις-ισχυρίζομαστε, αντίθετα, ότι πρόκειται για ένα κόσμο, διαταξικά προσδιορισμένο, που δεν έχει σχέση με κοινωνικούς αγώνες και με τις κοινωνικές κινητοποιήσεις των τελευταίων χρόνων. Κοινωνικά στρώματα δηλαδή, που έχουν μάθει να πιστεύουν σε ένα Ζορό που θα βάλει «τάξη» στα κοινωνικά προβλήματα, χωρίς τα ίδια να χρειαστεί να κουνήσουν το δακτυλάκι τους. Μια συμπεριφορά που χαρακτηρίζει κατά βάση το κομμάτι των μικροαστικών στρωμάτων, όσων δηλαδή είχαν πιστέψει ότι η δουλειά και η επένδυση στην ατομική πρόοδο είναι η βασιλική οδός για την κοινωνική επιτυχία και βρίσκονται, ξαφνικά, ενώπιον μιας κατάστασης που οι επιχειρήσεις τους καταστρέφονται και οι προοπτικές διατήρησης της κοινωνικής τους θέσης μοιάζουν δυσοίωνες. Προφανώς, κι ένα κομμάτι της μισθωτής εκμετάλλευσης ή της ανεργίας, με κατά βάση τα ίδια χαρακτηριστικά πολιτικής συμπεριφοράς, που βλέπει το χάος μπροστά στην καθημερινή του επιβίωση και δεν έχει μάθει να αγωνίζεται μπροστά σε τέτοιες καταστάσεις, συμπεριλαμβάνεται επίσης σε αυτή την κατηγορία.

Β. Το δεύτερο ζήτημα, αφορά την ανάδειξη της αντίθεσης μνημόνιο/αντιμνημόνιο ως συμπύκνωση της κοινωνικής πόλωσης στους καιρούς της κρίσης. Η αντίθεση αυτή, όπως και να το κάνουμε, σε κάποια φάση συμπύκνωσε την ταξική σύγκρουση: από εδώ εμείς οι από κάτω, από κει αυτοί, οι από πάνω, η κυβέρνηση, η εξουσία, η τρόικα. Τη συμπύκνωσε όμως με τρόπο διαστρεβλωμένο: γιατί το «εμείς» αντί να συλληφθεί ως εμείς που είμαστε αναγκασμένοι να πουλήσουμε την εργατική μας δύναμη για να ζήσουμε, και το «αυτοί», ως αυτοί που εκπροσωπούν όσους θέλουν να αγοράσουν την εργατική μας δύναμη τσάμπα, έγινε εμείς ο ελληνικός λαός, που μας επιβουλεύονται αυτοί, οι βορειοευρωπαίοι τοκογλύφοι, η τρόικα, οι Γερμανοί, η Μέρκελ, κλπ. Δηλαδή, αντί η κρίση να γίνει αντιληπτή ως επίθεση και υποτίμηση των από κάτω και ως όξυνση του κοινωνικού ανταγωνισμού από την πλευρά (και προς όφελος) των αφεντικών, έγινε μια ιστορία εθνικής καταστροφής με θύμα το «λαό» και επίδικο «το πώς θα ξαναβρεί την εθνική του αξιοπρέπεια». Κατασκευάστηκε, με άλλα λόγια, μια ιδεολογική αφήγηση της κρίσης και της σύγκρουσης, που περιμοδοτήθηκε με τα μπούνια από την αριστερά και από τους ιδεολογικούς μηχανισμούς του καθεστώτος (για συγκεκριμένες αιτίες από τη μεν και τους δε), που ευνόησε την ανάπτυξη εθνικών/πατριωτικών χαρακτηριστικών στις πολιτικές αντιλήψεις και στις διαμαρτυρίες ενάντια σε ό,τι μας επιβλήθηκε. Μια αφήγηση όχι άσχετη με τις κοινωνικές σχέσεις που εκπροσωπούσαν αυτοί που την κατασκεύασαν.

Ένα κομμάτι αυτής της ιδεολογικής κατασκευής, στις πιο σκληρές εθνικές και πατριωτικές της εκδοχές, το καρπώθηκε η χρυσή αυγή, έστω και ως κλίμα, ως τάση ενός κομματιού αυτού του κόσμου, κι όχι απαραίτητα ως φυσικές παρουσίες στις κινητοποιήσεις των πλατειών. Με λίγα λόγια, η επιβολή του διπλόλου μνημόνιο/αντιμνημόνιο λειτούργησε τελικά ως ήττα μιας ταξικής ανάλυσης της παρούσας κρίσης και ως σωσίβιο στην κυρίαρχη ιδεολογία.

Το εύλογο ερώτημα εδώ είναι: γιατί αυτός ο κόσμος δεν ψηφίζει και δεν πυκνώνει τις γραμμές μιας κάποιας αριστεράς (αφού και η αριστερά μιλάει για μνημόνιο/αντιμνημόνιο) και, εν πάση περιπτώσει, γιατί δεν επιλέγει να μην ψηφίσει τίποτα, παρά ψηφίζει χρυσή αυγή;

Είπαμε ότι τα κόμματα είναι πρώτα από όλα κοινωνικές σχέσεις και μετά προγράμματα και ιδεολογίες. Αυτό δε σημαίνει ότι η ιδεολογία δεν παίζει κανένα ρόλο στις εκλογικές προτιμήσεις και στην πολιτική δέσμευση κάποιου υποκειμένου, το αντίθετο. Είναι γεγονός για παράδειγμα ότι οι νεοναζί αντλούν

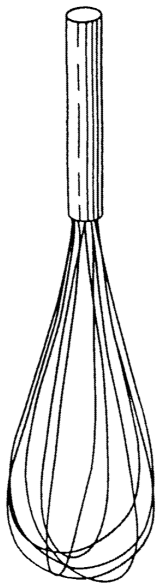

το μεγαλύτερο μέρος του εκλογικού δυναμικού τους, αλλά και τη ραχοκοκαλιά των στελεχών τους, από τα ράχη του ΛΑΟΣ (κι εδώ υπάρχει ένα στοιχείο άξιο διερεύνησης, αυτό που αφορά τη δύναμη της εγχώριας άκρας δεξιάς τουλάχιστον μεταπολιτευτικά) και δευτερευόντως από τη ΝΔ, όπως είναι εξίσου γεγονός ότι οι ένστολοι, μια κατά βάση κοινωνικά συντηρητική, παραδοσιακά στενόμυαλη και πολιτικά αντιδραστική κοινωνική ομάδα, στελεχώνει πρόθυμα και ψηφίζει κατά πλειοψηφία το νεοναζιστικό κόμμα. Ειδικά το ΛΑΟΣ, αυτό το συνονθύλευμα καιροσκοπών εθνικιστών, έπαιξε ένα καίριο ρόλο την προηγούμενη δεκαετία στο να στρωθεί ιδεολογικά και πολιτικά το έδαφος για να βρουν ρίζωμα οι ακροδεξιές ιδέες και οι ναζιστικές συμπεριφορές ενάντια στους μετανάστες, αποτελώντας το προκεχωρημένο φυλάκιο του κοινοβουλευτικού προσωπικού για μια επιθετική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Κρίσιμο ρόλο σε αυτή τη διαδικασία συντέλεσαν γεγονότα όπως η διαρκής «επιχείρηση πάταξης του παραεμπορίου» και η «εκκένωση» του παλιού Εφετείου από τους μετανάστες, όσον αφορά τις μεθόδους αντιμετώπισης της «εγκληματικότητας του κέντρου της Αθήνας», τόσο σε ιδεολογικό και πολιτικό επίπεδο, όσο και στο επιχειρησιακό επίπεδο της συνεργασίας κρατικών και παρακρατικών μηχανισμών. Οι κωλοτούμπες, βέβαια, γίνονται αντιληπτές ως τέτοιες ακόμα και από ακροδεξιά κρανία κι ο Καρατζαφέρης έσπασε το κεφάλι του από τη συχνή επανάληψη της συγκεκριμένης πολιτικής άσκησης, ειδικά μετά τη συμμετοχή του στην κυβέρνηση Παπαδήμου το 2012: το πιο σημαντικό κομμάτι του κόσμου που εκπροσωπούσε το κόμμα του, βρήκε πολιτική, ιδεολογική και υλική στέγη στην αγκαλιά της χρυσής αυγής.

Εξίσου γεγονός είναι ότι η κύρια δημόσια έκφραση των νεοναζί είναι η επίθεση στους μετανάστες. Χωρίς σοβαρό πολιτικό πρόγραμμα, έχοντας όμως ένα σαφή ρατσιστικό και ναζιστικό προσανατολισμό για τη διαχείριση των μεταναστών (των ανάπηρων, των ομοφυλόφιλων, κ.ά.), οι νεοναζί μπόρεσαν να εκπροσωπήσουν πολιτικά το διάχυτο (οικονομικό και πολιτισμικό) ρατσισμό τμημάτων της ελληνικής κοινωνίας της δεκαετίας του 1990, με πολύ πιο εξτρεμιστικούς όρους από ό,τι το έκαναν οι μέχρι σήμερα πολιτικοί σχηματισμοί, σε μια συνθήκη κρίσης που έχει μετασχηματίσει βαθιά τις ίδιες υπάρχουσες κοινωνικές σχέσεις.

Διάχυτος ρατσισμός που στην πρακτική του εκδοχή αφορούσε και πάλι τα ιδιοκτησιακά και μικροαστικά στρώματα της κοινωνίας, δηλαδή όσους εκμεταλλεύονταν μισθωτή εργασία και είχαν κάθε συμφέρον να υποτιμήσουν αυτή την εργασία και να αυξήσουν τα περιθώρια κέρδους τους. Με λίγα λόγια: ένα σεβαστό κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας εκδήλωνε ρατσιστικές συμπεριφορές και στάσεις κυρίως τις προηγούμενες δύο δεκαετίες. Αυτό το κομμάτι εκπροσωπούσαν πολιτικά (σε διαφορετικό βαθμό) σε όλα τα κόμματα και συναινούσε στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών όταν έπαιρναν τη μορφή των απελάσεων επί Σημίτη και της γενικότερης εγκληματοποίησης των μεταναστών/ριών. Ένα σοβαρό μέρος αυτών των στρωμάτων και ειδικότερα όσα είχαν άμεσο συμφέρον από αυτή την πολιτική, στηρίζουν εκλογικά και στελεχώνουν πολιτικά την νεοναζιστική εγκληματική οργάνωση, τόσο στη λογική της υποτίμησης της εργατικής δύναμης των επιχειρήσεων τους στο βαθμό που πρόκειται για αφεντικά, όσο και στη λογική της εκδίωξης των «ξένων που μας παίρνουν τις δουλειές», όταν πρόκειται για ανέργους/ες.

Κι αυτά αποτελούν τη μια όψη του νομίσματος. Είναι γεγονός ότι οι στάσεις και οι συμπεριφορές που διαμορφώνουν οι άνθρωποι δεν αλλάζουν από μέρα σε μέρα. Είναι γεγονός επίσης ότι φαινόμενα όπως ο **ατομικισμός**, το λάιφ στάιλ, η αποενοχοποίηση του πλούτου, η ακραία υποτίμηση και εκμετάλλευση του μετανάστη και της μετανάστριας, ως ιδεολογική επένδυση της κοινωνικής ανόδου

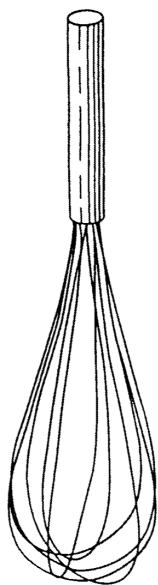
συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων κατά την περίοδο της τρελής ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού (1996-2004), υπήρξαν ουσιώδεις παράμετροι για να ευνοηθεί η επικράτηση ενός κλίματος εξατομίκευσης, απαξίωσης της συλλογικότητας, επένδυσης στην ατομική άνοδο, κομφορμισμού, κ.α. που επέτρεψε αργότερα την καλλιέργεια των ιδεών των νεοναζί ως συμπλήρωμα στην απαξίωση των ιδεών της κοινότητας, της αλληλεγγύης, του μοιράσματος, όταν τα πράγματα άρχισαν να σκουραίνουν.

Αυτό υπήρξε το **ιδεολογικό κλίμα** που επέτρεψε την επώαση των αυγών (του φιδιού). Είπαμε, ωστόσο, ότι τα κόμματα είναι πρώτα και κύρια κοινωνικές σχέσεις, όχι απλώς προγράμματα και ιδεολογίες και αναφερθήκαμε στη διάρρηξη των κοινωνικών σχέσεων των παραδοσιακών κομμάτων με ένα μεγάλο τμήμα των στρωμάτων που εκπροσωπούσαν. Ένα μέρος αυτού του κόσμου, που έφυγε από τα παραδοσιακά κόμματα, συμπλήρωσε το κοινωνικό ακροατήριο, το έμφυχο δυναμικό και την εκλογική βάση της νεοναζιστικής οργάνωσης. Πώς έγινε αυτό σε επίπεδο επικοινωνίας και κοινωνικών δεσμών; Είναι προφανές ότι η χρυσή αυγή με τα «συσσίτια μόνο για Έλληνες», με τα «γραφεία ευρέσεως εργασίας για Έλληνες» (στην οικονομία του εγκλήματος), με την «αιμοδοσία για Έλληνες» (μάλλον δεν κατάφερε να την πραγματοποιήσει ποτέ) και με τη συνεργασία με διάφορες τοπικές μαφίες, προσπάθησε να φτιάξει ένα σύνολο κοινωνικών σχέσεων που να της παρέχουν αφενός μια οικονομική βάση ανάπτυξης, αφετέρου το έμφυχο υλικό για να συγκροτήσει ένα στελεχειακό δυναμικό που θα στελέχωνε γραφεία, κυλικεία, «εξορμήσεις», διακίνηση έντυπου υλικού», κ.ά. και φυσικά μια εκλογική βάση από τη δεξιαμενή της ανεργίας και της φτώχειας. Πρόκειται, κυρίως, για τον κόσμο με τις ιδεολογικές αναφορές που περιγράψαμε παραπάνω: μακριά από κοινωνικούς αγώνες, πολλές φορές απόλυτα εχθρικός απέναντι τους, τρελαμένος από τη διάφευση των προσδοκιών του, πολλές φορές χωρίς εναλλακτικές λύσεις επιβίωσης και γι' αυτό έτοιμος να συναινέσει στην υποτίμηση των μεταναστών και μεταναστριών εργαζομένων με την αυταπάτη ότι κάτι τέτοιο θα αναβαθμίσει τον ίδιο. Τέτοιος κόσμος δέχτηκε να ψηφίσει τους νεοναζί (ή να στελεχώσει τις γραμμές τους). Οι πρόσφατες εκλογές αποδεικνύουν καταρχήν ότι αυτό το φαινόμενο δεν ήταν συγκυριακό και για ένα μεγάλο κομμάτι αυτού του κόσμου, αυτή η επιλογή υπήρξε σταθερή.

Αυτό υπήρξε το ιδεολογικό, ψυχολογικό, κοινωνικό και πολιτικό κλίμα που έκανε δυνατή την ανάπτυξη του νεοναζιστικού κόμματος. Στο επόμενο μέρος θα μεταφέρουμε τη συζήτηση σε ένα άλλο πεδίο: ποιες ανάγκες του κράτους και ποια συμφέροντα του κεφαλαίου (μικρού και μεγάλου), παράλληλα με τα δικά του συμφέροντα και επιδιώξεις, κλήθηκε να υπηρετήσει η χρυσή αυγή.

II. Ποιες συστημικές ανάγκες εξυπηρετεί η άνοδος της Χρυσής Αυγής;

Στις προηγούμενες παραγράφους, υποστηρίξαμε ότι είναι αδύνατο να συλλάβουμε την ανάπτυξη και την άνοδο του νεοναζιστικού κόμματος ως αυτόνομο φαινόμενο, έξω δηλαδή από τις συγκεκριμένες κοινωνικές σχέσεις μέσα στις οποίες αναπτύχθηκε κι έξω από τη σημερινή συγκυρία της βαθιάς κρίσης των κοινωνικών σχέσεων που επικράτησαν τα τελευταία χρόνια. Το γεγονός αυτό ωστόσο δε σημαίνει ότι πρέπει να αντιμετωπίσουμε τη σχέση της χρυσής αυγής με το κράτος και τα αφεντικά εργαλειακά: να το αντιληφθούμε δηλαδή απλώς ως «το μακρύ χέρι του κράτους» ή σαν «το πιστό σκυλί των αφεντικών». Αντίθετα, η χρυσή αυγή, στη βάση των οργανικών σχέσεων που διατηρεί με τμήματα των

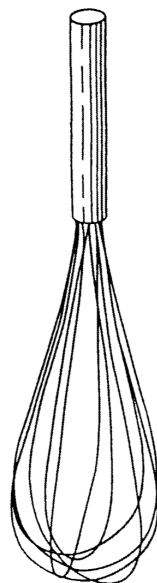

κρατικών μηχανισμών και του ρόλου με τον οποίο επιφορτίζεται στη συγκυρία από τα αφεντικά, αποτελεί παράλληλα μια πολιτική οντότητα με σχετικά αυτόνομη δυναμική, στρατηγική και επιδιώξεις. Γίνεται αμέσως αντιληπτό λοιπόν, ότι η άνοδος της ιδωμένη μέσα σε έναν τέτοιο ορίζοντα, οριοθετεί ένα σύνθετο φαινόμενο. Το γεγονός ότι μηχανισμοί του κράτους βάσισαν προσωρινά την επίτευξη ορισμένων πολιτικών στόχων τους στη δράση της και γι' αυτό την ενίσχυσαν με ποικίλους τρόπους, τουλάχιστον μέχρι τη δολοφονία του Φύσσα, όπως και το γεγονός ότι κομμάτια του κεφαλαίου, μικρού και μεγάλου, ανέπτυξαν συγκεκριμένες σχέσεις μαζί της για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους, αποτελούν αποδείξεις και αυτών των οργανικών σχέσεων και αυτού του συγκεκριμένου ρόλου. Από την άλλη πλευρά, οι νεοαζί δεν υπάκουαν απλώς στις προσταγές της πολιτικής εξουσίας, αλλά χρησιμοποιούσαν τις συγκεκριμένες σχέσεις που είχαν αναπτύξει στρατηγικά για την εξυπηρέτηση των δικών τους διακριτών σκοπών και επιδιώξεων, που όπως αποδείχθηκε με καταφανή τρόπο από την δολοφονία του Φύσσα κι έπειτα δεν ταυτίζονταν απόλυτα με αυτές της πολιτικής εξουσίας.

Ποιες είναι λοιπόν αυτές οι ανάγκες του κράτους και του κεφαλαίου, δηλαδή **ποιους συγκεκριμένους πολιτικούς στόχους και ποια συγκεκριμένα συμφέροντα**, επιφορτίστηκε να ικανοποιήσει το νεοαζιστικό κόμμα, παράλληλα με τους δικούς του στόχους;

Ήδη από το Μάιο του 2010 έχει επιβληθεί ένα καθεστώς έκτακτης ανάγκης στην κοινωνία. Η επιβολή ενός τέτοιου καθεστώτος ήταν απαραίτητη προκειμένου να μπορέσει να εφαρμοστεί η πολιτική επίθεσης στους εκμεταλλευόμενους, η πολιτική δηλαδή περικοπής μισθών, συντάξεων, αναδρομικής αύξησης της φορολογίας, δημιουργίας στρατοπέδων συγκέντρωσης για τους μετανάστες, κατάργησης συλλογικών συμβάσεων και μιας πληθώρας άλλων εργασιακών (κατάργηση μετενέργειας, αλλαγή καθεστώτος επιδόματος ανεργίας, φραγμοί στην πρόσβαση στη περίθαλψη, απολύσεις δημοσίων υπαλλήλων), πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων (κατάργηση ψήφου μεταναστών στις δημοτικές εκλογές, κλπ) κ.α. Μια τέτοια πολιτική, βρήκε απέναντί της κατά καιρούς σφοδρές αντιδράσεις και εκτεταμένες κοινωνικές συγκρούσεις, όπως αυτές εκφράστηκαν κυρίως, αλλά όχι μόνο, τις μέρες των γενικών απεργιών και ακόμα περισσότερο στις κινητοποιήσεις των πλατειών και στο μπλοκάρισμα της γιορτής των εθνικών επετείων, πράγμα που ανάγκασε το κράτος σε εκτεταμένη χρήση βίας. Δημιούργησε παράλληλα μια βαθιά **κρίση εκπροσώπησης** διευρυμένων κοινωνικών στρωμάτων σπάζοντας με αιφνίδιο και βίαιο τρόπο κοινωνικές συμμαχίες δεκαετιών. Απέναντι σε μια τέτοια κατάσταση, έστω κι αν η πλάστιγγα για την κυρίαρχη τάξη δεν φάνηκε να γέρνει οριστικά προς την πλευρά του κινήματος αναδύθηκε μια ορισμένη ανάγκη σε στρατιωτικό και πολιτικό επίπεδο να χτυπηθεί το ανταγωνιστικό κίνημα. Όχι μόνο από τους κατασταλτικούς, νομικούς και ιδεολογικούς μηχανισμούς του κράτους, αλλά και ενισχύοντας ένα σχετικά αυτόνομο πόλο, που θα ήταν σε θέση να εκπροσωπήσει την αντιμνημονιακή-πατριωτική δεξιά, το λεγόμενο εθνικό κορμό, καλύπτοντας δηλαδή σχετικά ανώδυνα αυτό το κενό εκπροσώπησης, αλλά που θα μπορούσε παράλληλα να χρησιμεύσει σε μια μελλοντική αντιπαράθεση με το ανταγωνιστικό κίνημα, χωρίς την ανάγκη της έκθεσης ωμοτήτων της κατασταλτικής μηχανής. Από την άλλη πλευρά όμως, ως έχουμε υπόψη πως η προσέλευση από το νεοαζιστικό κόμμα ακόμα και των εργατικών στρωμάτων εκείνων που βρέθηκαν στο στόχαστρο της κρίσης δε συνέβη απροϋπόθετα, αλλά μέσα σε ένα πλαίσιο εξατομίκευσης εντός του οποίου κάθε δυνατότητα οργανωμένης έκφρασης των ταξικών τους συμφερόντων είχε ήδη απολεσθεί. Αυτό το κομμάτι το οποίο, λόγω της δυσαρέσκειας, θα μπορούσε δυνητικά να κατευθυνθεί προς τα «αριστερά»

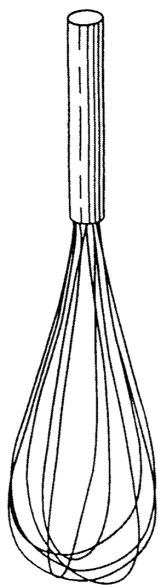

(για να μιλήσουμε εντελώς σχηματικά), τώρα αναλαμβάνει να το διαμεσολαβήσει η χρυσή αυγή δίνοντας εθνικιστική έκφραση στο αίσθημα οργής για την κοινωνική αδικία εναντίον του.

Η άνοδος των νεοναζί προμοδοτήθηκε με ποικίλους τρόπους από τους κρατικούς (και μη) μηχανισμούς κυρίως από το Φλεβάρη του 2012 κι έπειτα, ακριβώς ως απάντηση στην άνοδο της δυναμικής του κινήματος. Προμοδοτήθηκε από τα ΜΜΕ με το καθημερινό ξέπλυμα της βαριάς κληρονομιάς αίματος των ναζιστικών συμβόλων και την κατασκευή μιας εικόνας «άγριων» μεν, «ευσυνειδητων» δε πολιτών που φροντίζουν για την ασφάλεια γριών όταν πηγαίνουν να βγάλουν λεφτά από ΑΤΜ ή λάιφ-στάιλ καθημερινών τύπων που ενώ από τη μια είναι έτοιμοι να «ρίξουν ξύλο» στη βουλή, από την άλλη απολαμβάνουν τον ελεύθερο χρόνο τους στις παραλίες (Αισθητικοποίηση της πολιτικής ονομάζεται αυτό: δεν είναι τα προγράμματα, οι πολιτικές θέσεις και πρακτικές αυτό που μετράει, αλλά ο τσαμπουκάς, τα μούσκουλα, το «ξύλο στη βουλή», κλπ.). Προμοδοτήθηκε από μπάτσους και δικαστές όταν για ένα μεγάλο διάστημα και παρά τα αποδεδειγμένα εγκλήματα τους, οι μεν δεν τους συλλάμβαναν, οι δε δεν τους καταδίκαζαν ή πολλές φορές δεν κινούσαν καν διαδικασίες δίωξης. Προμοδοτήθηκε από τη δεξιά με τη χρήση ποικίλων συνδέσεων με απολήξεις ως το γραφείο του ακροδεξιού πρωθυπουργού με την αναπαραγωγή σε πολλές περιπτώσεις όψεων της ναζιστικής προπαγάνδας για το μεταναστευτικό ζήτημα.

Είναι ακριβώς αυτό το ζήτημα που δείχνει σαν τροχιοδεικτικό βλήμα μια άλλη όψη του πώς στη σημερινή συγκυρία κατασκευάζεται ένα σύνθετο πλέγμα διασυνδέσεων και σχέσεων ανάμεσα στο κράτος έκτακτης ανάγκης, σε θύλακες της μαύρης οικονομίας και στο νεοναζιστικό κόμμα. Στη κοινωνική συγκυρία που περιγράψαμε, το ελληνικό κεφάλαιο έχει ανάγκη την **ευθεία υποτίμηση** της εργασιακής δύναμης ενός κομματιού της εργασίας και από την άλλη πλευρά το πέταγμα στον καιάδα της ανεργίας (με αποτέλεσμα αυτό το τρομερό ποσοστό της επίσημης ανεργίας που φτάνει το 30%) ενός μεγάλου μέρους των εκμεταλλεόμενων ντόπιων και μεταναστών επειδή δεν μπορεί να τους αξιοποιήσει ως πρώτη ύλη για εκμετάλλευση. Μέσα σε αυτό το πολιτικό πλαίσιο, το κομμάτι αυτό του πληθυσμού πρέπει να τύχει κατασταλτικής διαχείρισης, ώστε να μη διεκδικήσει το δικαίωμα στην επιβίωση και στην ζωή του. Η εργατική του δύναμη δηλαδή πρέπει να πειθαρχηθεί, έτσι ώστε να γίνονται ανεκτές συνθήκες ακραίας υποτίμησης έως και σύγχρονης δουλείας (βλ. περίπτωση Μανωλάδας) ή εξαίρεσης από τη μισθωτή ανταλλαγή. Οι τρόποι πειθαρχησης διαφέρουν ανάλογα με την δύναμη που έχουν να αντιτάξουν από τους διάφορους πληθυσμούς των άνεργων μεταναστών χωρίς χαρτιά, ως το λιγότερο οργανωμένο και γι' αυτό πιο αδύναμο κομμάτι των ντόπιων ανέργων. Η κατασταλτική διαχείριση των ντόπιων και μεταναστών ανέργων σπρώχνει επίσης ένα μέρος από αυτούς προς άλλες δραστηριότητες κατασκευάζοντας «παρanoiα» και «παραβατικότητα», στον αγώνα πάταξης της οποίας οι κατασταλτικοί θεσμοί, η ποινική δικονομία, το σωφρονιστικό σύστημα κλπ. αποκτούν μια νέα κοινωνική νομιμοποίηση, την ίδια στιγμή που αναβαθμίζεται ο ρόλος τους.

Στα παραπάνω, η δράση των νεοναζί έχει παίξει ρόλο έχει παίξει **ρόλο λαγού** στην κρατική πολιτική ελέγχου των μεταναστευτικών ροών: τρέχει μπροστά από αυτή για να την αναγκάσει να επιταχύνει. Τα νεοναζιστικά αποβράσματα μπορούν να δολοφονούν μετανάστες στο σκοτάδι και να οργανώνουν πογκρόμ εναντίον τους, απολαμβάνοντας ασυλία και στέλνοντας το μήνυμα «να τι σας περιμένει» στους υπόλοιπους ομοεθνείς τους. Μπορούν να κάνουν ελέγχους στους μικροπωλητές και να καταστρέφουν τους πάγκους τους, ή να στέλνουν στην εντατική ψαράδες αφού πρώτα καταστρέφουν τις βάρκες τους. Μπορούν να

οργανώνουν επιχειρήσεις σε διάφορες πλατείες για να τις «ανακαταλάβουν» και να τις κάνουν «εθνικά καθαρές», κλείνοντας παιδικές χαρές, για να μην πηγαίνουν τα παιδιά των μεταναστών.

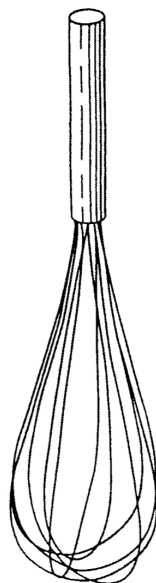
Πλέον χαρακτηριστική περίπτωση είναι αυτή της διαχείρισης του «προβλήματος του κέντρου της Αθήνας» στην περιοχή του Αγίου Παντελεήμονα. Εκεί μέλη του νεοναζιστικού κόμματος, κατασκευάζοντας μια «επιτροπή κατοίκων» ενάντια στους μετανάστες, μπόρεσαν να ελέγξουν την τοπική οικονομία του εγκλήματος της εμπορίας γυναικών και της «προστασίας» των μαγαζιών, σε συνεργασία με το αστυνομικό τμήμα της περιοχής όσο και το οργανωμένο έγκλημα. Ο σκοπός τους ήταν να δημιουργηθεί ένα τύποις ιδεολογικό προκάλυμμα στο ντόπιο πληθυσμό της εγκληματικής δράσης της (η αντιμετώπιση των «προβλημάτων» της περιοχής λόγω της παρουσίας μεταναστών», όπως π.χ. η δήθεν αυξημένη «μόλυνση» της, που είτε θα έπρεπε άρα να φύγουν, είτε να «συνεργαστούν») για να μπορεί να δημιουργήσει κοινωνικά ριζώματα στη γειτονιά, προκειμένου να μπορεί πιο εύκολα να ελέγξει την τοπική μαύρη οικονομία.

Σκοπός του κράτους ήταν η συνεχής παρουσία και πίεση στη γειτονιά ενάντια στους μετανάστες. Έτσι στήθηκε στον Άγιο Παντελεήμονα ένα πρότυπο παράδειγμα «αντιμετώπισης του μεταναστευτικού προβλήματος» στα πλαίσια του καθεστώτος έκτακτης ανάγκης, όπου το κράτος άφησε τη βρώμικη δουλειά της λάντζας στη χρυσή αυγή, ενώ το πολιτικό του προσωπικό ανέλαβε τα υπόλοιπα.

Ανέλαβε να κάνει τα στραβά μάτια στις καταγγελίες για το αστυνομικό τμήμα της περιοχής και να ενισχύει υπόγεια με διάφορους τρόπους την ασυλία της νεοναζιστικής εγκληματικής οργάνωσης. Ανέλαβε να «αδιαφορεί» απέναντι στο κλείσιμο της παιδικής χαράς και στις επιθέσεις ενάντια σε μετανάστες. Ανέλαβε παράλληλα, να χρησιμοποιεί το παράδειγμα της περιοχής, ως το «που μπορούν να φτάσουν τα πράγματα, αν δεν πάρουμε πρωτοβουλίες για αντιμετώπιση του μεταναστευτικού προβλήματος». Ανέλαβε να ανοίξει τις πόρτες του δήμου της Αθήνας στο Μιχαλολιάκο στις εκλογές του 2010 αποσύροντας τον υποψήφιο του ΛΑΟΣ. Γενικότερα, ανέλαβε να ψηφίζει νόμους για την ιθαγένεια και μετά να τους αναιρεί, να κάνει σκούπες στο κέντρο της Αθήνας κάθε δεκαπενθήμερο και να οργανώνει απελάσεις, να φράζει τα σύνορα στον Έβρο και να βουλιάζει πλοία που μεταφέρουν τους μετανάστες/στρίες στο Αιγαίο, ενώ, τέλος, κατάφερε να κατασκευάζει στρατόπεδα συγκέντρωσης μέχρι την απέλαση των μεταναστών/στριών έξω από την ελληνική επικράτεια.

Αν πειθάρχηση της ανεργίας στην περίπτωση των μεταναστών σημαίνει διαχείρισή τους με στρατιωτικά μέσα, στην περίπτωση των ντόπιων ανέργων σημαίνει εκβιαστική αποδοχή μιας ακραίας υποτίμησης της εργατικής δύναμης του καθενός και της καθεμιάς. Αυτό που δεν τολμούν να επιβάλλουν τα κάθε λογής αφεντικά, παρά μόνο με άπειρους εκβιασμούς και στη ζούλα, δηλαδή να σπάσουν κάθε έννοια κατώτατου μισθού, η χρυσή αυγή το διατυμπανίζει ως «ανθρωπιστική πολιτική αντιμετώπισης της ανεργίας». Δεν υπάρχουν στοιχεία για το μέγεθος της δεξαμενής της ζωντανής εργασίας που έχει τύχει διαχείρισης μέσω των γραφείων ευρέσεως εργασίας με 18 ευρώ μεροκάματο, αλλά και μόνο η επιδίωξη και η διαφήμιση ενός τέτοιου θεσμού, δείχνουν το πόσο χρήσιμος μπορεί να είναι για τα αφεντικά.

Πιο συγκεκριμένα, αυτό μπορεί να το δει κανείς με ξεκάθαρο τρόπο στην περίπτωση της ναυπηγοεπισκευατικής ζώνης του Περάματος (NZΠ), όπου η ανάγκη πειθάρχησης της ανεργίας, συμπλέκεται με τις επιδιώξεις του εφοπλιστικού κεφαλαίου. Οι προσπάθειες της χρυσής αυγής να στήσει εργοδοτικό σωματείο στη NZΠ ενάντια στην –αποκαλούμενη από την ίδια– «κόκκινη χούντα» και να

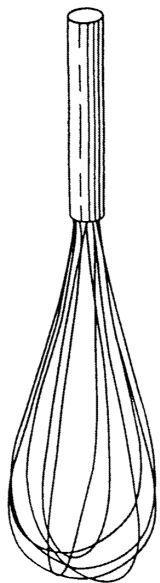
τρομοκρατήσει τους συνδικαλιστές του ΠΑΜΕ εντάσσονται τόσο στη γενικότερη αναδιάρθρωση των εργασιακών σχέσεων προς όφελος των ντόπιων αφεντικών (αλλά και συγκεκριμένα με τις επιδιώξεις του εφοπλιστικού κεφαλαίου στο Πέραμα και τις αντιστάσεις που συναντάει από το ΠΑΜΕ), όσο και στην ανάγκη της να βρει πηγές χρηματοδότησης: αφενός με τη μορφή ρευστού από τους εφοπλιστές για τέτοιου τύπου εκδουλεύσεις κι αφετέρου με τον έλεγχο άλλων θυλάκων της ντόπιας οικονομίας. Χωρίς καμία διάθεση να παραβλέψουμε ποια είναι η δράση του ΠΑΜΕ στο Πέραμα, όσον αφορά θέματα όπως το ποιοι δουλεύουν ή τα πάρε-δώσε του ΠΑΜΕ με τους εφοπλιστές, εκεί που θέλουμε να μείνουμε είναι το γεγονός ότι η συνδικαλιστική δράση του ΠΑΜΕ έχει κρατήσει τα μεροκάματα στη ζώνη σε σχετικά υψηλό επίπεδο μέχρι και σήμερα. Η ευθυγράμμιση των εργασιακών σχέσεων στο Πέραμα με ό,τι ισχύει στους περισσότερους εργασιακούς χώρους περνάει μέσα από τη διάλυση κάθε συνδικαλιστικής δράσης. Καταλαβαίνουμε, δηλαδή, ότι ο ρόλος των νεοαζι στο Πέραμα είναι τόσο να εκπροσωπήσουν έναν κόσμο που δεν είναι φιλικά προσκείμενος στους αγώνες, όσο, κυρίως, να εξυπηρετήσουν τα εφοπλιστικά συμφέροντα για μεγαλύτερη πτώση των μεροκάματων στη Ζώνη και εντατικοποίηση των ρυθμών εργασίας. Η βία λοιπόν που άσκησε το νεοαζιστικό κόμμα στα μέλη του ΠΑΜΕ δεν είναι καθόλου παράταιρη με τις γενικότερες κυρίαρχες πολιτικές, παρά ένα συμπλήρωμα που λύνει τα χέρια του κράτους, καθώς δε μπορούσε στη συγκεκριμένη περίπτωση να την ασκήσει το ίδιο, χωρίς να εγερθούν σοβαρά ζητήματα.

Αφήσαμε για το τέλος τη «θεωρία των δύο άκρων», χωρίς να τη θεωρούμε λιγότερο σημαντική για την κυρίαρχη πολιτική σήμερα. Τι είναι η «θεωρία των δύο άκρων»; Μια ιδεολογική κατασκευή που επιδιώκει να αντιμετωπίσει αδιαφοροποίητα –να βάλει δηλαδή στο ίδιο τσουβάλι– την αντίσταση των εκμεταλλεζόμενων στη βία, που υφίστανται από τις πολιτικές που εφαρμόζουν κράτος και αφεντικά, με τη βία του νεοαζιστικού κόμματος. Να σχετικοποιήσει δηλαδή κοινωνικά φαινόμενα όπως η ρατσιστική βία και να τα ομογενοποιήσει με τη δίκαιη αντίσταση π.χ. των κατοίκων στις Σκουριές ενάντια στους χρυσοθήρες, που σκοπό έχουν να καταστρέψουν το δάσος της περιοχής τους.

Υιοθετώντας το κράτος και οι θεσμοί του, κυρίως τα ΜΜΕ, τη «θεωρία των δύο άκρων», ένα συνονθύλευμα από λογικά άλματα και σοφιστείες, αποσκοπεί σε τρία κυρίως πράγματα:

Πρώτον, σχετικοποιεί και επομένως ενδυναμώνει το ρατσισμό. Η κυρίαρχη ιδεολογία τσουβαλιάζοντας μαζί ρατσιστικές δολοφονίες, εγκλήματα όπως η κλοπή, και φαινόμενα «πολιτικής βίας» ως ακραίες πράξεις, ως εκφάνσεις μιας αδιαφοροποίητης βίας, αυτό που προωθεί είναι η συσκότιση του ρατσιστικού κινήτρου. Κάτι που φάνηκε ξεκάθαρα κατά το πογκρόμ του 2011, όπου το ένα «άκρο» ήταν οι Αφγανοί μετανάστες συλλήβδην και το άλλο «άκρο» οι ορδές των ναζιστικών αποβρασμάτων. Ένα ερμηνευτικό σχήμα που, σε επίπεδο κυρίαρχης ιδεολογίας, καταδίκαιζε μεν τη βία, αλλά έδειχνε κατανόηση στην αντίδραση ενάντια στη δολοφονία του Μ. Καντάρη από τους δύο «Αφγανούς φτωχοδιαβόλους», ως εάν ένα ποινικό έγκλημα μπορεί να μπει σε ζυγαριά και να δικαιολογήσει μια συλλογική απόδοση ευθύνης και αυτοδικίας.

Δεύτερον, μέσω της θεωρίας των δύο άκρων, η πολιτική εξουσία ξεπλένει το πρόσωπό της. Οι νεοαζι παρουσιάζονται σαν κάτι ακραίο και περιθωριακό τύποι, οι μοναδικοί φορείς των ρατσιστικών ιδεών και πρακτικών μέσα στην ελληνική κοινωνία, ενώ από την άλλη πλευρά τα «κέντρα κράτησης» (ή τα στρατόπεδα συγκέντρωσης μεταναστών όπως είναι η κανονική τους ονομασία), οι απελάσεις, οι πνιγμοί στα σύνορα, ο αποκλεισμός, η διαπόμευση των οροθετικών

γυναικών, η αστυνομική καταστολή παρουσιάζονται, από τους απολογητές του καθεστώτος, σαν «μετριοπάθεια» και «δημοκρατία». Αν πάλι καταδειχτούν οι διασυνδέσεις μεταξύ του νεοναζιστικού κόμματος και του κρατικού μηχανισμού τότε το γεγονός αυτό υποβαθμίζεται απλώς ως κάποιο «μεμονωμένο περιστατικό» που αρκεί κάποια υπουργική παρέμβαση ώστε να ξηλωθούν όσοι έχουν δέχθει «παραστρατήσει» ώστε να αποδοθεί δικαιοσύνη. Και αυτά δεν αποτελούν παρά την κορυφή του παγόβουνου όσων λίγων έρχονται στο φως της δημοσιότητας αφού βαθύτερα ζητήματα, όπως αυτό της σχέσης μεταξύ στρατού και χρυσής αυγής, κουκουλώθηκαν πριν καν ανοίξουν, παρά το γεγονός πως η στρατολόγηση μελών γίνεται ανοικτά από το συγκεκριμένο χώρο.

Τα παραπάνω μας οδηγούν στο τρίτο (και σημαντικότερο): υιοθετώντας το κράτος τη θεωρία των δύο άκρων προσπαθεί να αναδειχθεί ως ο απόλυτος εγγυητής της κοινωνικής σταθερότητας. Σε μια περίοδο όξυνσης των κοινωνικών αντιθέσεων, που οι κοινωνικοί αγώνες λαμβάνουν ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά, το κράτος πρέπει να ανακτήσει με απόλυτους όρους το δικαίωμά του στο μονοπώλιο της νόμιμης βίας και άρα να καταστείλει ως «παράνομη» κάθε άλλη βία («από όπου και αν προέρχεται»): ειδικά τη βία που αμφισβητεί την κυριαρχία του, την κινηματική αντι-βία. Πριν από όλα όμως, προσπαθεί να ανακτήσει την κοινωνική νομιμοποίηση που έχει ανεπανόρθωτα διαρρήξει η κίνηση των κοινωνικών ανταγωνισμών και η κρίση των παλαιών μορφών απόσπασης της συναίνεσης.

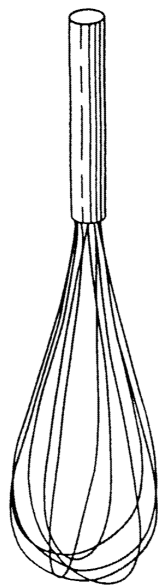
Τελικά, αυτός είναι ο σκοπός της «θεωρίας των δύο άκρων» κι όχι, όπως θα μπορούσε να παρατηρήσει κάποιος, απλώς το «στρίμωγμα» του Σύριζα ώστε να καταδικάσει τις «κοινωνικές αντιστάσεις». Τελικός σκοπός δηλαδή αυτής της θεωρίας είναι η ενίσχυση της κρατικής κυριαρχίας μέσω της εγκληματοποίησης του κοινωνικού ανταγωνισμού. Η διαπόμπευση συλληφθέντων διαδηλωτών μέσω της δημοσίευσης φωτογραφιών τους στα ΜΜΕ και η πλήρης εφαρμογή της κατάστασης έκτακτης ανάγκης στις Σκουριές ενάντια σε όσους σηκώνουν κεφάλι στους χρυσοθήρες, είναι τυπικές εκδοχές μιας τέτοιας συνθήκης: τυπικές εκδοχές μιας παρατεταμένης κατάστασης έκτακτης ανάγκης.

III. Γιατί το κράτος αποφάσισε να χτυπήσει το νεοναζιστικό κόμμα;

Στις 19 Σεπτέμβρη σε μια συμπλοκή στην Αμφιάλη, ένα τάγμα εφόδου των ναζιστικών αποβρασμάτων, μετά από επίθεση σε μια παρέα αντιφασιστών, δολοφόνησε τον Παύλο Φύσσα ενώπιον της μεγαλειώδους επίδειξης απάθειας μιας περιπόλου της ομάδας Δίας. Το επόμενο βράδυ, μερικές χιλιάδες αγωνιστές και αγωνίστριες στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις της χώρας, κατέστησαν φανερό ότι το νεοναζιστικό κόμμα δε μπορεί να δολοφονεί με τις πλάτες του κράτους αγωνιστές/ριες και η κοινωνική ειρήνη να επιδίδεται σε ασκήσεις χασμουρητού.

Είχε προηγηθεί η επίθεση σε ένα συνεργείο αφισοκόλλησης του ΠΑΜΕ από συνδικαλιστές της ΝΠΖ του Περάματος μια εβδομάδα πριν και η επίθεση στον ανοικτό κοινωνικό χώρο Συνεργείο στην Ηλιούπολη στην αρχή του περασμένου Καλοκαιριού, καθαρές ενδείξεις μιας αλλαγής στην τακτική του νεοναζιστικού κόμματος, που νιώθοντας πια δυνατό αποφάσισε να αποπειραθεί μια κατά μέτωπο επίθεση με το ανταγωνιστικό κίνημα, τουλάχιστον στις περιοχές του μέγιστου ενδιαφέροντός του για μπίζνες.

Η κρατική απάντηση στη δολοφονία είναι γνωστή: ανάδειξη του νεοναζιστικού κόμματος σε εγκληματική οργάνωση, εισβολή των μπάτσων στα τοπικά γραφεία και στα σπίτια τους, προφυλακίσεις της ηγετικής ομάδας και αρκετών μεσαίων

στελεχών, «αποκαλύψεις» για τους τρόπους χρηματοδότησης και για τη στρατιωτική του δομή, διακοπή της κρατικής χρηματοδότησης πέρα από τις αποζημιώσεις των βουλευτών της, άνοιγμα όλων των φακέλων που κρατούνταν εδώ και χρόνια κλειστοί με κάποιες από τις πιο κραυγαλέες επιθέσεις στις οποίες εμπλέκονται τα μέλη της. Ένα σύνολο κινήσεων δηλαδή που αποκαλύπτει την ύπαρξη ενός σχεδίου διαφόρων κρατικών μηχανισμών, ενός σχεδίου σε αναμονή της κατάλληλης αφορμής για να εφαρμοστεί. Παράλληλα και συντονισμένα συντελέστηκε η έπαρση της σημαίας του αντιναζισμού από όλα τα ΜΜΕ, που μέχρι την προηγούμενη μέρα πίνανε νερό στη «φιλανθρωπική» δράση των νεοναζί και φιλοτεχνούσαν με όρους ματσο-λάιφ στάιλ το προφίλ του τσογλανιού Κασιδιάρη. Ένα χρόνο μετά οι διαδικασίες αυτές συνεχίζονται με το πάνω χέρι να είναι πια στην πλευρά του δικαστικού συμπλέγματος εν αναμονή των δικών.

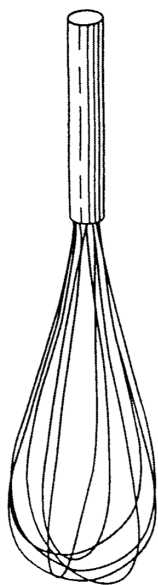
Είναι γεγονός ότι όλα αυτά δεν υπήρξαν εύκολα ερμηνεύσιμα, τουλάχιστον αν κρίνουμε από το πώς το κίνημα προσπάθησε να ερμηνεύσει τις κινήσεις του κράτους. Ειδικότερα, η ιδέα περί «ενδοαστικού εμφυλίου», ότι δηλαδή αντιμαχόμενες μερίδες του ελληνικού κράτους αποφάσισαν να λύσουν τους λογαριασμούς τους με αποτέλεσμα τη φυλάκιση της ηγεσίας της χρυσής αυγής είναι κάτι που αξίζει περαιτέρω διαπραγμάτευσης. Αν κάτω από την επιφάνεια αυτής της ιδέας υπονοείται ότι το νεοναζιστικό κόμμα δεν έχει καμιά αυτόνομη δυναμική, αλλά αποτελεί ένα απλό (παρά)κρατικό κατασκευάσμα και (άρα) η σύγκρουση που εκδηλώθηκε ήταν απλώς σε επίπεδο κορυφής, αντίληψη που αντιλαμβάνεται το κράτος όχι ως ένα σύνολο κοινωνικών σχέσεων αλλά απλώς ως συγκρουόμενες φράξεις του κεφαλαίου για τη νομή της εξουσίας, τότε μια τέτοια ιδέα δεν έχει καμιά πραγματική βάση. Δεν έχει καμιά βάση στο βαθμό που υπονοεί ότι οι κινήσεις του κράτους συνιστούν μια απλή επίφαση χωρίς κανένα πραγματικό αντίκρισμα ούτε για το νεοναζιστικό κόμμα, ούτε για τη θεωρία και τη δράση του ανταγωνιστικού κινήματος. Από την άλλη πλευρά, από όσα γνωρίζουμε, ένα κομμάτι του κεφαλαίου στηρίζει τη δραστηριότητα των νεοναζί αφενός στη βάση της υποτίμησης της εργασίας, όπως περιγράψαμε όταν συζητούσαμε την κατάσταση στη ΝΠΖ του Περάματος, όσο και ως επιλογή προς μια πιο «ανεξάρτητη» στρατηγική υπέρβασης της κρίσης από ΗΠΑ-ΕΕ, κόντρα στις κυρίαρχες επιλογές του ελληνικού κεφαλαίου σήμερα. Είναι με αυτή την έννοια που αποκτά κάποιο νόημα ο ενδοαστικός ανταγωνισμός στην ανάλυσή μας αναφορικά με τη διαχείριση του νεοναζιστικού κόμματος από το κράτος.

Στην πραγματικότητα, τα ερωτήματα που μπαίνουν αναφορικά με τη διαχείριση από το κράτος της δράσης της χρυσής αυγής μετά τη δολοφονία του Φύσσα είναι δύο:

Α. Είναι επίφαση και «στάχτη στα μάτια» το θεσμικό στρίμωγμα της χρυσής αυγής από το κράτος ή είναι πραγματική –αν κι όχι συντριπτική– η κίνηση εναντίον της; Και ποια είναι η σημασία αυτού του πράγματος για τη δραστηριότητα του κινήματος;

Β. Αν η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα είναι ότι οι κινήσεις του κράτους δε συνιστούν επίφαση, τότε ποιες είναι οι αιτίες αυτών των κινήσεων;

Παρά τις περί του αντιθέτου απόψεις που έχουν κατά καιρούς κατατεθεί, γνώμη μας είναι ότι οι διώξεις αποτελούν πραγματικότητα κι όχι επίφαση, έστω κι αν δεν παίρνουν την έκταση και το βάθος που αντιστοιχεί στα εγκλήματα των νεοναζί. Κι ως τέτοιες αποτελούν τουλάχιστον ένα χτύπημα στη ραχοκοκαλιά της οργάνωσης. Δεν είναι σχεδιασμένες να της προξενήσουν συντριπτικά κατάγματα –και δε θα μπορούσαν να είναι έτσι– δεδομένων των κοινωνικών σχέσεων της χρυσής αυγής και των επιδιώξεων του κράτους και δεδομένων των ενδοδεξιών

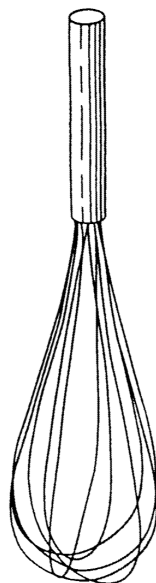

συσχετισμών σε κοινωνικό και εκλογικό επίπεδο. Ωστόσο, έχοντας σαφή αντίληψη των ορίων των θεσμικών παρεμβάσεων και αρνούμενοι/ες να αφήσουμε τη δουλειά της αντιμετώπισης του νεοναζιστικού κόμματος στα χέρια του κράτους, αναγνωρίζουμε ότι **το θεσμικό άδειασμα των νεοναζί είναι σημαντικό για μας**. Είναι σημαντικό, επειδή μια ενδεχόμενη θητεία πολλών εξ αυτών στη στενή μετά τις δίκες θα κλονίσει αυτή την τρομερή αίσθηση του ατιμώρητου που απολάμβαναν μέχρι σήμερα. Αυτό φυσικά δε σημαίνει ότι οι κρατικοί θεσμοί σε κάθε ευκαιρία θα τους μπουζουριάζουν: ωστόσο, και μόνο η αίσθηση ότι οι πλάτες που έχουν δεν είναι από μπετόν, αναγκαστικά θα τους κάνει να σκέφτονται περισσότερο πριν εφαρμόζουν τις βρώμικες πρακτικές τους. Δεύτερον, είναι σημαντικό το θεσμικό άδειασμα της χρυσής αυγής επειδή θα υποστεί στραμπούλγημα η επιχειρησιακή ικανότητά της τουλάχιστον για κάποιο διάστημα. Τρίτον, είναι σημαντικό επειδή ξεμπροστιάζονται: όχι μόνο με ό,τι έχει συμβεί μέχρι τώρα, αλλά ακόμα κι αύριο, συνθήκες στριμώγματος σε τύπους βαθιά καιροσκόπους και χωρίς κανένα όραμα, πολύ γρήγορα θα βγάλουν στην επιφάνεια μια συμπεριφορά του τύπου «ο σώζων εαυτόν σωθήτω», συμπεριφορά που συνήθως την ακολουθούν «μαχαιρώματα συναγωνιστών». Υποστηρίζοντας όλα αυτά, δεν προσδοκούμε σε καμιά «ηθική μεταμέλεια» των μελών και των στελεχών του νεοναζισμού. Γνωρίζουμε όμως ότι έχουμε πόλεμο και στον πόλεμο σοβαρός παράγοντας της έκβασης του αποτελεί και η κατάσταση του «ηθικού» του αντιπάλου. Είναι σημαντική μια δουλειά και σ' αυτόν τον τομέα. Όπως σημαντικό είναι να γίνει αντιληπτή η διαδικασία της νομικής δίωξης της ηγεσίας και των στελεχών τους, όχι απλώς ως «ξεκαθάρισμα λογαριασμών μεταξύ κράτους και ναζί», αλλά ως πεδίο πάλης και κομμάτι του πολέμου.

Όλα αυτά δε σημαίνουν ότι επαναπαυόμαστε στην ιδέα ότι το κράτος θα κάνει τη βρώμικη δουλειά. Ακριβώς το αντίθετο. Η δυνατότητα να κρίνουμε τα πράγματα στις σωστές τους διαστάσεις βοηθάει να πατάμε στο έδαφος, όχι να αποποιούμαστε των ευθυνών μας.

As έρθουμε όμως στο δεύτερο ερώτημα. Ποια είναι η αιτία μιας τέτοιας διαχείρισης από την πλευρά του κράτους, που όπως και να 'χει το πράγμα συνιστά έκπληξη για πολλά πολιτικά υποκείμενα;

Η δολοφονία του αντιφασίστα ράπερ και εργάτη Παύλου Φύσσα πυροδότησε ένα μαζικό κύμα διαδηλώσεων και κινητοποιήσεων σε πολλές πόλεις της Ελλάδας και σε πολλές γειτονιές της Αθήνας. Κόσμος που δε γούσταρε τη χρυσή αυγή για διάφορους λόγους αντιλήφθηκε αυτή τη δολοφονία ως την παραβίαση μιας κόκκινης γραμμής που δε μπορούσε να μείνει αναπάντητη. Ειδικότερα, η μαχητική διαδήλωση στην Αμφιάλη τη μέρα της κηδείας, όπως και η διαδήλωση προς τα κεντρικά γραφεία της χρυσής αυγής στη Μεσόγειων λίγες μέρες μετά, όταν ο ΣΥΡΙΖΑ διαχωρίζοντας τη θέση του έμεινε στο Σύνταγμα με 1000 ανθρώπους ενώ 20000 διαδηλωτές πορεύτηκαν προς τα γραφεία, έβαλαν κεντρικά το ζήτημα ότι ενδεχόμενο κουκούλωμα της δολοφονίας ή άτολμες και αδέξιες πιρουέτες του αστυνομοδικαστικού συμπλέγματος για να θολώσουν τα νερά είναι πράγματα που δε θα γίνουν αποδεκτά για πλάκα από τους από κάτω. Παρά το ότι αυτό το δυναμικό κόσμος, που εκδηλώθηκε και σε αρκετές επαρχιακές πόλεις (ενδεικτικά, στο Ηράκλειο της Κρήτης 1000 διαδηλωτές έκαναν πορεία 2 χιλιομέτρων προς το προάστιο της Αλικαρνασσού για να επιτεθούν στα τοπικά γραφεία της χρυσής αυγής), χάθηκε η ευκαιρία να κάνει ένα βήμα παρακάτω με δική μας υπευθυνότητα, ωστόσο η απειλή της διατάραξης της κοινωνικής ειρήνης εν μέσω της κρίσης που βιώνουμε, ήταν πραγματική και η αποσόβησή της υπήρξε σοβαρό διακύβευμα για την κυριαρχία.

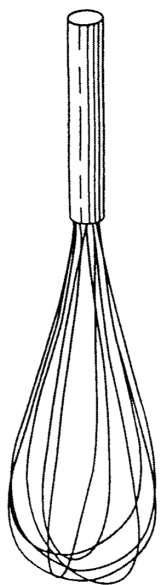

Αυτή η δυναμική του κοινωνικού ανταγωνισμού επιτάχυνε τις διαδικασίες ολοκλήρωσης και εφαρμογής του σχεδιασμού που ετοιμάζε από καιρό το κράτος και του έδωσε την ευκαιρία να φέρει το ζήτημα της χρυσής αυγής στο πεδίο της δημόσιας τάξης, τακτική δοκιμασμένη εδώ και χρόνια πάνω στο κίνημα, στα πλαίσια του καθεστώτος έκτακτης ανάγκης που έχει επιβάλλει. Για να γίνει αυτό έπρεπε η δράση και οι σκοποί της νεοναζιστικής συμμορίας να αποπολιτικοποιηθούν. Κι αυτό συνέβη εν ριπή οφθαλμού: η χρυσή αυγή, στα πλαίσια της νέας ρητορικής της κυριαρχίας, έπαψε να είναι ένα κόμμα με συγκεκριμένη ιδεολογία, στρατηγική και πολιτικούς σκοπούς, (φυσικά απόλυτα εχθρικούς για μας και με ενσωματωμένο στην πρακτική της το έγκλημα, χωρίς αμφιβολία), αλλά ένα μόρφωμα, μια εγκληματική οργάνωση που συστάθηκε με κύριο σκοπό τον προσπορισμό κέρδους μέσω ποινικά κολάσιμων πράξεων· η ιδεολογία και η ρητορική των νεοναζί δεν είναι στοιχεία της παράδοσης του εθνικοσοσιαλισμού, αλλά μια βιτρίνα για να κάνει η χρυσή αυγή τις μπίζνες της ακόμα και με τους μετανάστες στους οποίους πουλάει προστασία.

Μια τέτοια διαχείριση του νεοναζιστικού κόμματος έχει για το κράτος διττό στόχο. Ο πρώτος είναι να ανακοπεί το εκλογικό ρεύμα προς τις παρατάξεις του κόμματος, που έφτανε να διεκδικεί με αξιώσεις σημαντικό μερίδιο των τοπικών και κεντρικών εξουσιών σε βάρος των κομμάτων της κυβέρνησης και ειδικά της ΝΔ, στόχος που μάλλον απέτυχε. Αυτό με δεδομένο, πρώτον, την εκλογική εκτίναξη της χρυσής αυγής και την αυτοπεποίθηση που κέρδισε, φανερό τόσο από τα σόου μέσα στη βουλή, όσο και από την ιστορία στο Μελιγαλά. Με δεδομένη, δεύτερον, την πολιτική ατζέντα της ΝΔ αναφορικά με τα εθνικά θέματα, την «ασφάλεια του πολίτη», το «μεταναστευτικό», κλπ. και τα συμφέροντα και τις κοινωνικές ομάδες που εκπροσωπεί. Τέλος, με δεδομένη την κρίση εκπροσώπησης των πολιτικών κομμάτων, το κόμμα του Σαμαρά είναι ο κύριος φορέας, εκτός από το εξαφανισμένο ΛΑΟΣ, που η αμφισβήτησή του από την προηγούμενη εκλογική πελατεία του, αιμοδοτεί εκλογικά και κοινωνικά το νεοναζιστικό κόμμα. Η αποπολιτικοποίηση της χρυσής αυγής λοιπόν στόχο έχει, καταρχήν, να την εκθέσει στα μάτια των ψηφοφόρων (κυρίως των δεξιών), να την ξεφτιλίσει και να αποκόψει τελικά το εκλογικό ρεύμα προς αυτή.

Στόχο έχει επίσης να αποδείξει με σαφείς όρους ότι το κράτος ανακτά ξανά το μονοπώλιο της βίας και επαναπροσδιορίζεται ως ο νόμιμος και στιβαρός εγγυητής της τάξης απαλείφοντας την απειλή της διατάραξης της, απειλή που εκπροσωπούν τα δύο «άκρα», όπως αναλύσαμε και στην δεύτερη ενότητα του κειμένου. Κατ' ουσία το κράτος –και σ' αυτό το σημείο αναφερόμαστε σε όλα τα κόμματα πλην αριστεράς– θέλει τους νεοναζί να διώκουν μετανάστες και να κόβουν χώρο από το ανταγωνιστικό κίνημα και οριακά να σταθούν απέναντί μας ως αντίβαρο σε μια οξεία πολιτική κρίση. Δεν τους θέλει όμως ούτε να διεκδικούν μεγάλο κομμάτι της κοινοβουλευτικής πίτας και των τοπικών εξουσιών, ούτε να εκθέτουν το καθεστώς τόσο άγρια με δολοφονίες. Ειδικά με δολοφονίες ελλήνων πολιτών, έστω κι αν είναι αριστεροί και αντιφασίστες.

Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, κι όχι μικρότερης σημασίας, βρίσκεται η γεωπολιτική διάσταση του ζητήματος, αυτή που αφορά κατά κύριο λόγο τις διεθνείς σχέσεις του ελληνικού κράτους στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι γνωστό ότι σε γενικές γραμμές η ευρωπαϊκή ακροδεξιά αποτελεί παραδοσιακά τον κύριο χώρο εκδήλωσης του «ευρώ-σκεπτικισμού». Είναι επίσης γνωστή η στάση της ΕΕ απέναντι σε φαινόμενα τύπου Χάιντερ στην Αυστρία, όταν στο ενδεχόμενο συμμετοχής της ακροδεξιάς στην κυβέρνηση, το αυστριακό κράτος έλαβε σαφείς προειδοποιήσεις για το μέλλον του εντός των ευρωπαϊκών

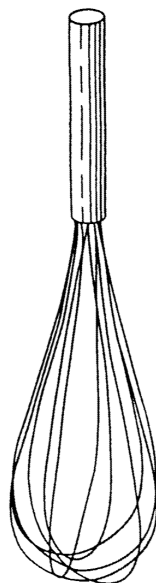

θεσμών. Περιπτώσεις μορφωμάτων που αφενός αποτελούνται από νταβατζήδες και που εκφράζουν αφετέρου μια τέτοια στάση (ρατσισμός, αντισημιτισμός, κλπ) απέναντι στα «ευρωπαϊκά ιδεώδη», δε γίνονται αντιληπτές ως μια αξιόπιστη λύση εξουσίας, δηλαδή μιας εγγύησης ενός «σταθερού καθεστώτος συσώρευσης» στην περιφέρεια του υπερκράτους. Γι' αυτό και οι σαφείς προειδοποιήσεις από τους αξιωματούχους διαφόρων ευρωπαϊκών θεσμών σχετικά με την ανάγκη ανάληψης δράσης από την ελληνική κυβέρνηση ενάντια στη χρυσή αυγή, πριν την ανάληψη της ευρωπαϊκής προεδρίας από αυτή. Είναι γεγονός επίσης ότι στα πλαίσια των ελληνοισραηλινών σχέσεων για μίζες και στρατιωτικούς σκοπούς στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, μια ανοχή της ελληνικής κυβέρνησης απέναντι στις τακτικές του νεοναζιστικού κόμματος, τουλάχιστον στις “ακραίες” εκδοχές τους, δεν καταπίνεται εύκολα από τον ισραηλινό πληθυσμό και άρα δε συμβάλλει στην αμοιβαία ικανοποίηση των συμφερόντων του ελληνικού και του ισραηλινού κεφαλαίου. Και σ' αυτό το πεδίο ο κύβος είχε ριφθεί.

IV. Βασικές προϋποθέσεις για την αποτίμηση κάθε αντιφασιστικής δράσης

Η εκλογική επιτυχία της χρυσής αυγής στις εκλογές του 2012, της έδωσε την υλική δυνατότητα (κρατικά χρήματα, “ξέπλυμα” από ΜΜΕ, “βήμα στη βουλή”, “δημοσιότητα”, “στραβά μάτια από το δικαστικό σύστημα”, “σχέσεις” με όλων των ειδών τις στρατιωτικό-αστυνομικές υπηρεσίες) της ανάπτυξης του έμφυχου δυναμικού της κι ένα μειοψηφικό, αλλά σεβαστό, κοινωνικό ακροατήριο. Αυτή η συνθήκη είχε σαν αποτέλεσμα να πυκνώσει η εγκληματική της δράση και να τεθεί το πρόβλημα του νεοναζισμού-φασισμού στο ανταγωνιστικό κίνημα με υλικούς και ιδεολογικούς όρους. Με υλικούς όρους πλήθαιναν όλο και περισσότερο οι δολοφονικές επιθέσεις σε μετανάστες και πολιτικούς αντιπάλους στο σκοτάδι, παράλληλα με τις ανοιχτές επιθέσεις στους υλικούς όρους διαβίωσης των μεταναστών κι από το Καλοκαίρι του 2013 –όταν η χρυσή αυγή πίστεψε ότι μπορούσε– στα εγχειρήματα και στους/στις αγωνιστές/ριες του κινήματος. Με ιδεολογικούς όρους γινόταν φανερό ότι οι «εξορμήσεις» σε πλατείες, σε σχολεία και σε λαϊκές, τα «συσσίτια μόνο για Έλληνες», τα γραφεία σε πολλές περιοχές της επικράτειας και οι «ομιλίες διαφώτισης», έδιναν τη δυνατότητα στο νεοναζιστικό κόμμα, να χύνει το φασιστικό δηλητήριο του στους εκμεταλλεζόμενους και σε ένα κομμάτι της νεολαίας προσφέροντάς τους διάφορες εκδουλεύσεις σε διάφορα επίπεδα και άρα αποκτώντας τη δυνατότητα αφενός στρατολόγησης κόσμου, αφετέρου διεύρυνσης του ζωτικού χώρου απεύθυνσής του.

Απέναντι σε αυτή την κατάσταση ένα σημαντικό κομμάτι του ανταγωνιστικού κινήματος αντιλήφθηκε την ανάγκη της **οργανωμένης απάντησης**. Κι αυτό το πράγμα δεν αφορά μόνο την αντιεξουσία στις διάφορες εκδοχές της, αφορά την άκρα αριστερά κι ένα σεβαστό κομμάτι της βάσης της κοινοβουλευτικής αριστεράς (σε σαφώς πιο περιορισμένο –σε σχέση με την αντιεξουσία– βαθμό). Δε συμμετείχαμε ως διακριτή συλλογικότητα στα διάφορα αντιφασιστικά πολιτικά μορφώματα, οπότε και δεν γνωρίζουμε όλη την έκταση και το βάθος της δράσης τους, άσχετα αν έχουμε συμμετάσχει σε πολλές από τις ανοιχτές και συλλογικές εκφράσεις της. Για το λόγο αυτό η όποια κριτική ασκήσουμε συμπεριλαμβάνει την πολιτική σεμνότητα και τον πολιτικό σεβασμό που αντιστοιχεί σε αυτό το γεγονός. Πράγμα που δεν έχει να κάνει με καμιά ηθικολογία ή καιροσκοπισμό: σκοπός μας είναι η κριτική αυτή να βοηθήσει το κίνημα κι όχι να καταναλώσουμε χαρτί και μελάνι ή να ασκηθούμε στη μικροπολιτική. Αυτή η κριτική αντιλαμβάνεται επίσης, ότι πίσω

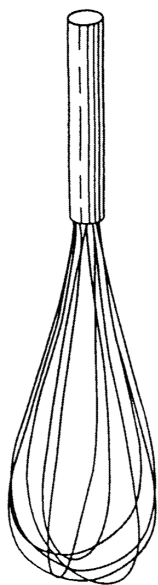

από τη φαινομενική ομοιογένεια στις απαντήσεις που έχουν δοθεί και η οποία στα πλαίσια της αντιεξουσίας κωδικοποιήθηκε ως «μαχητικός αντιφασισμός», υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις, που αντιστοιχούν σε διαφοροποιήσεις στις ιδεολογικές αντιλήψεις, στις πολιτικές αναλύσεις, στους στόχους και στις κοινωνικές σχέσεις και πρακτικές όσων επέλεξαν να συμμετάσχουν σε τέτοια εγχειρήματα και σε δράσεις με αντιφασιστικό περιεχόμενο.

Καταρχήν να μιλήσουμε για τα θετικά. Η **τοπική δράση** σε διάφορες γειτονίες της Αθήνας και των άλλων πόλεων, ανεξάρτητα από τη γενικότερη κριτική που της αναλογεί, **κόβει ζωτικό χώρο** από τα μέλη του νεοναζιστικού κόμματος κι αυτό είναι σημαντικό. Τοπική δράση. Ένας όρος που χρησιμοποιείται κατά καιρούς για να περιγράψει διαφορετικά πράγματα, με τον οποίο εμείς αντιλαμβανόμαστε ένα σύνολο πρακτικών που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από συλλογικότητες που αντιπαλεύουν το ζήτημα του φασισμού στο έδαφος της γειτονιάς και διαχέονται στα διάφορα πεδία της, όπως οι ακτίνες της ομπρέλας: μοίρασμα αντιφασιστικών φυλλαδίων στα σχολεία και δημιουργία σχέσεων με τη μαθητική νεολαία, αντιφασιστικές συναυλίες και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις, «πρεσάρισμα» σε ιδιοκτήτες να μη νοικιάσουν γραφεία στη χρυσή αυγή, επίθεση σε στέκια των νεοναζί και εκδίωξή τους από τις πλατείες ώστε να μην καταφέρουν να φτιάξουν πυρήνες ή να διαλυθούν οι ήδη σχηματισμένοι πυρήνες τους, επιθέσεις σε μαγαζιά συμφερόντων του νεοναζιστικού κόμματος, κατάληψη του πεδίου που χρησιμοποιεί για να στήσει χώρους μαύρης οικονομίας, αναγραφή αντιφασιστικών συνθημάτων και σβήσιμο των δικών τους, ανοιχτές συζητήσεις για τον φασισμό και τον αντιφασισμό, πορείες, διαδηλώσεις, χαμηλής έντασης κόκκινη τρομοκρατία (απειλές, ξύλο, κλπ), κ.ά.

Είναι σημαντική η τοπική δράση για πολλούς λόγους. Από το πιο απλό πράγμα, το να μπορείς δηλαδή να κάνεις μια αφισκοκόλληση χωρίς να έχεις το φόβο της διακόσμησης της ράχης σου με ένα μαχαίρι (knife on back, μαχαίρι σε ράχη, συγκεκριμένος εξπρεσιονισμός), μέχρι το να μπορεί μια συλλογικότητα να αναπτύξει μια πολύπλευρη πολιτική δράση σε μια γειτονιά. Είναι γεγονός ότι η χρυσή αυγή αφού πρώτα δημιουργεί σχέσεις με οργανωμένα συμφέροντα σε μια γειτονιά, μετά προσπαθεί να “καθαρίσει” κάθε εμπόδιο για να οργανώσει απρόσκοπτα την ικανοποίηση τους. Για παράδειγμα, στο Κερατσίνι πρώτα απέκτησε σχέσεις με τα αφεντικά της ιχθυόσκαλας και μετά άρχισε τις επιθέσεις σε μετανάστες φαράδες και στους πολιτικούς της αντιπάλους. Σκοπός της ήταν εξαρχής να αποκτήσει μια κοινωνική βάση στα μικροαφεντικά της ιχθυόσκαλας, βοηθώντας τους να ελέγξουν την τοπική αγορά, ώστε και να στρατολογήσει κόσμο από αυτούς και να μπορέσει στη συνέχεια να επεκτείνει τη δράση της στη ντόπια οικονομία του εγγλήματος. Ένα σημαντικό δυναμικό του αντιφασισμού έχει κάνει σοβαρή δουλειά σε αυτό τον τομέα δίνοντας μεγάλο κομμάτι της καθημερινής του πολιτικής δραστηριότητας και της ίδιας της ζωής του σε μια τέτοια κατεύθυνση κι αυτό είναι κάτι που πρέπει να τύχει αναγνώρισης με δεδομένο μάλιστα ότι αυτό το πράγμα έχει δώσει φανερά αποτελέσματα. Κι αυτό ισχύει ειδικά για τις πόλεις της επαρχίας, όπου μια τέτοιου τύπου δράση έχει ένα κόστος παραπάνω (άρα μεγαλύτερη σημασία), λόγω των κυρίαρχων σε αυτά τα μέρη κοινωνικών σχέσεων (όλοι γνωρίζονται με όλους, κλπ).

Ωστόσο εδώ υπάρχουν διάφορα ζητήματα. Το σημαντικότερο είναι ότι μια τέτοιου τύπου αντιφασιστική δράση, που από την ίδια της τη φύση αποκτά **μάξιμουμ πολιτικά χαρακτηριστικά**, ξεκόβεται αναγκαστικά από τους εκμεταλλεόμενους και τους αγώνες τους. Κρίνοντας αυτού του τύπου την αντιφασιστική δράση ότι αποκτά μάξιμουμ πολιτικά χαρακτηριστικά δεν υπονοούμε ότι δεν είναι πολιτικό

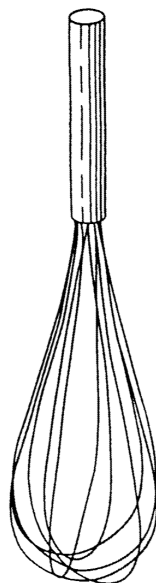
το πρόβλημα του φασισμού (και του αντιφασισμού), κάθε άλλο. Αυτό που ισχυριζόμαστε ωστόσο, είναι ότι το αντιφασιστικό πρόβλημα δεν είναι πρόβλημα μόνο ιδεολογικό/πολιτικό που αφορά εμάς, μια πολιτική υποκειμενικότητα δηλαδή που στέκεται ξεκάθαρα από λόγους αρχής απέναντι τους. Ίσα-ίσα: είναι πρόβλημα που αφορά τους εργαζόμενους και τις εργαζόμενες, επειδή η φασιστική/νεοναζιστική ουτοπία είναι η κατασκευή μιας κατάστασης απόλυτης πειθαρχίας της τάξης με στόχο την εθνική ανάπτυξη, δηλαδή την απρόσκοπτη εξυπηρέτηση των συμφερόντων των ντόπιων αφεντικών σε βάρος μας. Και στο βαθμό που η αντιφασιστική δράση ανάγει το ζήτημα της αντιμετώπισης των νεοναζί σε μάξιμουμ πολιτικό ζήτημα χάνει τη σφαιρικότητα και τη συνθετότητα της ουσίας του. Γιατί όσο και να είναι σημαντικό να υπάρχουν “γειτονιές καθαρές από φασίστες”, άλλο τόσο πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η κατίσχυση εναντίον της χρυσής αυγής δε μπορεί να είναι μόνο ζήτημα στρατιωτικό, είναι κυρίως ζήτημα πολιτικό. Ο φασισμός/νεοναζισμός πρέπει να ηττηθεί σε όλα τα επίπεδα: στο ιδεολογικό, στο πολιτικό, στο υλικό, στο στρατιωτικό, παντού. Και σε αυτό το επίπεδο η όλη προσπάθεια χωλαίνει.

Χωλαίνει πρώτα από όλα σε επίπεδο πολιτικής ανάλυσης: στο πως δηλαδή αντιλαμβάνεται το πρόβλημα η κάθε πολιτική συλλογικότητα. Εδώ υπάρχουν διάφορα συνηθισμένα λάθη που αντιστοιχούν σε ανάλογα λανθασμένες πολιτικές πρακτικές και θα αναφερθούμε σε αυτά τονίζοντας, ότι εδώ δε μας αφορά μια συνολική κριτική των διάφορων απόψεων και πρακτικών, αλλά μια συνοπτική αναφορά τους. Άλλωστε το ζήτημα είναι τεράστιο και δε μας αντιστοιχεί μια συνολική τοποθέτηση επ’ αυτού.

Ένα από αυτά τα λάθη είναι ο περιορισμός του προβλήματος στη χρυσή αυγή, παρά τις περί του αντιθέτου διακηρύξεις (παρά δηλαδή τη συνήθη επίκληση στο γεγονός ότι «δε μπορείς να μιλήσεις για αντιφασισμό χωρίς να μιλάς για αντικαπιταλισμό»). Αυτή είναι η περίπτωση της αριστεράς συνολικά (τοπικές πρωτοβουλίες ΣΥΡΙΖΑ, σχήματα ΚΕΕΡΦΑ, κλπ) κι ενός κομματιού της αντιεξουσίας. Μια τέτοια γραμμή ανάλυσης και δράσης πάσχει σε δύο σημεία.

Το πρώτο αφορά μια έλλειψη στο τι ακριβώς είναι και εκφράζει το νεοναζιστικό κόμμα.

Για παράδειγμα, ένα βασικό χαρακτηριστικό των αντιφασιστικών δράσεων που οδήγησε τις περισσότερες φορές στην κοινωνική απομόνωση της χρυσής αυγής, τουλάχιστον σε εκείνο το κομμάτι της κοινωνίας που αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ως «προοδευτικό», αποτέλεσε το ξεκουκούλωμα της ναζιστικής της φύσης και η ιστορική υπενθύμιση των απάνθρωπων εγκλημάτων των ξένων και ντόπιων πολιτικών προγόνων τους. Προφανώς, η ιστορική μνήμη αποτελούσε, αποτελεί και θα αποτελεί σημαντικό όπλο του ανταγωνιστικού κινήματος, πόσο μάλλον στις ιδιαίτερες εγχώριες συνθήκες, όπου οι φασίστες βρίσκονταν στην εξουσία μέχρι και πριν 40 χρόνια. Όμως η ίδια στάση αποτέλεσε και σημαντικό όριο των αντιφασιστικών κινητοποιήσεων των τελευταίων χρόνων. Ο αντιναζισμός χρησιμοποιήθηκε πολλές φορές ως αυτιστική και ιστορικίστικη εμμονή με το παρελθόν που μετέφερε τη σύγκρουση με τους φασίστες στις αρκετά διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες του 30 και του 40, αφήνοντας ταυτόχρονα ανοικτό το γήπεδο να παίζουν μπάλα στις σύγχρονες διαλυτικές συνθήκες για τις εργατικές κοινότητες, που έχει δημιουργήσει η κυριαρχία του νεοφιλελευθερισμού και του ατομικισμού τα τελευταία 30 χρόνια. Με άλλα λόγια, η τερατοποίηση των νεοναζί, ως ναζιστών, μπορεί να φέρνει αποτελέσματα όσον αφορά τον αποκλεισμό τους από το αστικό συνταγματικό τόξο, αλλά την ίδια στιγμή: α. δε βοηθάει να αποκαλυφθεί και να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η σχέση τους με την νεοφιλελεύθερη αναδιάρθρωση και την

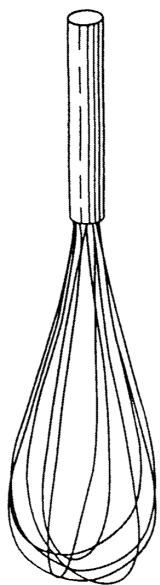
οικονομία του εγκλήματος, βάσει της οποίας εξαγοράζουν την «προστασία» των από κάτω, β. φέρνει μικρά αποτελέσματα στην αντιμετώπιση όλου αυτού του κλίματος που περιγράψαμε στην πρώτη ενότητα του κειμένου και θέλησε να εκφράσει το νεοναζιστικό κόμμα. Δηλαδή της ξενοφοβίας, του λαϊκισμού, της συνωμοσιολογίας, του σεξισμού, της αρχαιοπληξίας, του αντισημιτισμού, του συντηρητισμού κλπ. Με αυτό τον τρόπο όμως, στρώνει άθελα το χαλί να εκφραστούν όλα τα παραπάνω από μια «σοβαρή», χωρίς σβάστικες εκδοχή της χρυσής αυγής (βλ. για παράδειγμα την ιστορία των δημοτικών εκλογών σε Πειραιά και Βόλο, όπως και τις ευρύτερες ανακατατάξεις στον ακροδεξιό χώρο).

Το δεύτερο αφορά στο σκοπό που διαφαίνεται πίσω από τη στοχοποίηση του νεοναζιστικού κόμματος. Στο όνομα του αντιφασισμού, που για μια τέτοια αντίληψη όπως ξαναείπαμε αυτό σημαίνει στο όνομα της αντιμετώπισης της χρυσής αυγής, φτάνουν πολλές φορές να υπερασπίζονται ιδεολογικά και με τις πρακτικές τους την αστική δημοκρατία. Τη δημοκρατία που όλοι αντιλαμβάνονται ότι ειδικά στη σημερινή μορφή της έκτακτης ανάγκης, είναι κάτι σάπιο και εξευτελισμένο και για πολλούς εκμεταλλεόμενους χωρίς πραγματικά διαφοροποιητικά στοιχεία από το ναζισμό.

Η χρυσή αυγή μπορεί να αποτελεί την τραμπούκιχη και ένοπλη εμπροσθοφυλακή του φασισμού, από πίσω όμως υπάρχει ένα σύνολο κοινωνικών σχέσεων, συμφερόντων και πολιτικών αντιλήψεων, που είναι πρόθυμες να στελεχώσουν το σώμα της φασιστικής μηχανής και που πολλές φορές δεν εκφράζονται πολιτικά μέσα στα πλαίσια του νεοναζιστικού κόμματος: μικροϊδιοκτήτες και αφεντικά, άνθρωποι της νύχτας, πολιτικά στελέχη, λούμπεν στοιχεία, μισθωτοί εργάτες και εργάτριες, άνεργες και άνεργοι εχθρικοί απέναντι στους κοινωνικούς αγώνες, κλπ. Ο φασισμός δεν είναι απλώς μια συμμορία 200-300 ξυρισμένων φουσκωτών, ψυχοπαθών, που θέτει ως επίδικο το πόσες σφαλιάρες, μαχαιριές, ή σφαίρες θα φάνε, για να σταματήσουν τη δράση τους. Είναι συγκεκριμένες κοινωνικές σχέσεις, ιδεολογικές αναφορές, και πολιτικό πρόγραμμα, στόχοι και τακτικές, που η συνθήκη της κρίσης –με την τεράστια κρίση εκπροσώπησης που ανέδειξε, ανάμεσα στα άλλα– έβγαλε στον κοινωνικό αφρό, όπως η φουρτούνα βγάζει στο θαλάσσιο αφρό όλα τα σκουπίδια και τα θαλάσσια λύματα. Τέτοιες κοινωνικές σχέσεις δε μπορούν να εξαφανιστούν μόνο με το ξύλο, το ξύλο μπορεί να δρα παραδειγματικά σε κάποιες περιπτώσεις, δηλαδή στην περιφέρεια και στο ζωτικό χώρο του νεοναζιστικού κόμματος, μέχρι εκεί όμως.

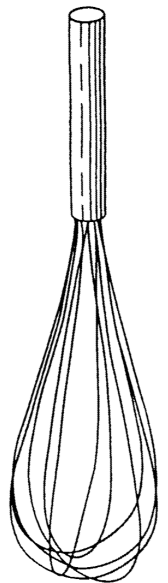
Από την άλλη πλευρά, είναι τρομερά επικίνδυνο να περιορίζουμε την αντιφασιστική πάλη στη χρυσή αυγή, αφήνοντας απέξω όλο το σύστημα της αστικής δημοκρατίας και του κράτους έκτακτης ανάγκης που στην πραγματικότητα εφαρμόζει πολιτικές ολοκληρωτισμού (στρατόπεδα συγκέντρωσης για τους μετανάστες, παρανομοποίηση απεργιών, κλπ). Δε συνιστά σύγκρουση με το φασισμό το να δίνουμε άλλοθι δημοκρατικότητας ή να υπερασπιζόμαστε μια δημοκρατία που έχει στοιχεία ολοκληρωτισμού. Κάποιοι εργαζόμενοι υποστηρίζουν σωστά μερικές φορές: «εντάξει οι φασίστες σκοτώνουν. Γιατί τι κάνει η κυβέρνηση δεν μας σκοτώνει όταν κόβει τους μισθούς ή όταν δεν έχουμε λεφτά για να αρρωστήσουμε, αφού μας έχει κόψει την περίθαλψη επειδή δεν έχουμε τα ένσημα του ΙΚΑ;». Και το ζήτημα δεν είναι μόνο αν περιλαμβάνει ή όχι ο λόγος μας κριτική στο κράτος και στο κεφάλαιο. Το ζήτημα είναι αν αυτή η κριτική είναι έμπρακτη. Κι εδώ πάμε στο βασικό πρόβλημα κάθε αντιφασισμού/αντιναζισμού που συμπυκνώνει κι όλα τα άλλα προβλήματα.

Κι αυτό είναι ότι ο αντιφασισμός είναι μάξιμουμ πολιτική πάλη και δε μπορείς με άξονα μια τέτοια πάλη να ικανοποιήσεις συλλογικές κοινωνικές

ανάγκες². Μια δίκαιη ένσταση εδώ θα ήταν: γιατί η δική σας πάλη ικανοποιεί συλλογικές κοινωνικές ανάγκες; Καλή ερώτηση. Θα την απαντήσουμε αναγνωρίζοντας τους εαυτούς μας ως κομμάτι του ευρύτερου κινήματος, που έχει σταθερό προσανατολισμό προς τους κοινωνικούς αγώνες. Όταν σύντροφοι και συντρόφισσες αγωνίζονται για να πληρωθούν τα δεδουλευμένα που έχουν φάει τα αφεντικά αποκλείοντας τα μαγαζιά τους ως μέσο πίεσης, ναι, μια τέτοια πάλη δίνει σε κάποιους να φάνε. Όταν τρέχουν να οργανώσουν δράσεις ενάντια στα κοινωφελή προγράμματα, για να πληρώνονται κάθε μήνα όσοι/ες δουλεύουν σ' αυτά ή για να έχουν στοιχειώδη εργατικά δικαιώματα, ναι, τέτοιες νίκες ικανοποιούν βασικές ανάγκες όσων τις κερδίζουν: από την ίδια την ανάγκη για επιβίωση, μέχρι την ανάγκη για περισσότερο ελεύθερο χρόνο, κλπ. Όταν κάτοικοι και αλληλέγγυοι αγωνίζονται στις Σκουριές για να μη γίνουν τα δάση του τόπου τους χωματερή για τα χημικά απόβλητα των χρυσοθήρων, ναι, μια τέτοια πάλη ικανοποιεί συλλογικές κοινωνικές ανάγκες: από την ανάγκη να ορίσουν οι ίδιες και οι ίδιοι με τρόπο δίκαιο τον τρόπο εξαγωγής και διανομής του ορυκτού πλούτου του τόπου τους, μέχρι την ανάγκη να ζουν σε ένα βιώσιμο περιβάλλον. Όταν εργατοϋπάλληλοι και αλληλέγγυοι λιώνουν κάθε Κυριακή όλο το καλοκαίρι μπροστά στις βιτρίνες της Ερμού κι άλλων εμπορικών δρόμων, συγκρουόμενοι ενίοτε με τους μπάτσους, κόντρα τόσο στη λογική του κεφαλαίου που θέλει να αποσπά υπεραξία κάθε στιγμή της μέρας και της νύχτας, όσο και κόντρα σε μια λογική ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων που δε δουλεύουν τις Κυριακές (προς το παρόν) αλλά θα θέλανε όλες κι όλοι οι άλλοι να δουλεύουν για τους ίδιους, ναι, αυτή η πάλη είναι σημαντική, καταρχήν για τους εργαζόμενους στα μαγαζιά, από την άποψη της ανάγκης του ελεύθερου χρόνου τους, των ευκαιριών για κοινωνικότητα τους, κλπ. Όταν άλλοι σύντροφοι/ισσες φτιάχνουν μια ανοιχτή συνέλευση αλληλεγγύης και τρέχουν κάθε δύο και τρεις έξω από το εστιατόριο Scherzo στο Μαρούσι για να αναγκάσουν το αφεντικό να δώσει τα δεδουλευμένα στο συνάδελφο από το Πακιστάν που απέλυσε (και στη συνέχεια έδειρε, όταν αυτός του ζήτησε τα χρωστούμενα), χωρίς να έχουν από πίσω τους καμιά κομματική ή συνδικαλιστική καβάτζα, δεν είναι μια τέτοια κατάσταση έμπρακτης αλληλεγγύης που έχει σαν πρώτο σκοπό να ικανοποιήσει συγκεκριμένες υλικές ανάγκες; Τέλος, όταν συγγενείς και φίλοι των κρατουμένων μαζί με οργανωμένα πολιτικά υποκείμενα προσπαθούν να θέσουν τις προϋποθέσεις για ένα ανοιχτό, ευρύ και όχι ευκαιριακό κίνημα που θα βάζει στο κέντρο του ενδιαφέροντος του το ζήτημα των φυλακών με κυρίαρχη αιχμή πάλης την εναντίωση στις φυλακές τύπου Γ, ένα κίνημα που δε θα αποτελείται –όπως συνήθως– μόνο από τους «επαγγελματίες αλληλέγγυους», ούτε από τους πολιτικούς και ιδεολογικούς φίλους του κάθε κρατούμενου (στο βαθμό που σέβεται αυτές τις προϋποθέσεις και καταφέρει να δημιουργήσει ρωγμές στη δικαϊκή πολιτική του κράτους έκτακτης ανάγκης, ώστε να μην επιδεινωθούν δραματικά οι συνθήκες κράτησης που επιφυλάσσονται για όσες και όσους αμφισβητούν έμπρακτα τις επιλογές της κυριαρχίας) μπορεί να ικανοποιήσει ή όχι συγκεκριμένες –μειοψηφικές μεν αλλά σημαντικές– κοινωνικές ανάγκες;

Ωστόσο εδώ τα πράγματα είναι πιο σύνθετα. Το ζήτημα δεν είναι μόνο αν μια πολιτική δράση ικανοποιεί κοινωνικές ανάγκες, το ζήτημα είναι πώς το κάνει αυτό το πράγμα. Δημιουργεί δηλαδή αυτή η δράση ρωγμές στην κυρίαρχη ιδεολογία που μια έκφραση της είναι η διάχυση του φόβου στους από κάτω, η απελπισία και το κλείσιμο στο εγώ, εμπλέκοντας τα ίδια τα συλλογικά υποκείμενα που αφορά ή δρα ξεκομμένα από αυτά; **Φτιάχνει κοινότητες αγώνα** που διασφαλίζουν την ισότιμη συμμετοχή ντόπιων και μεταναστών και προϋποθέτουν αντίστοιχη ευθύνη για όλους ή δρα για την άρτη τους και στο όνομα τους;

Μια αντιφασιστική δράση ξεκομμένη από τους εργαζόμενους, τους άνεργους, τους μετανάστες, κλπ. δε μπορεί καν να επικοινωνήσει τη σημασία της: για πολλούς εκμεταλλεζόμενους οι διαφορές αντιξουσίας (ή άκρας αριστεράς) και χρυσής αυγής είναι φιλά γραμμата, όσο κι αν ακούγεται τερατώδες αυτό που γράψαμε μόλις. Μέσα σε αυτό το ιδεολογικό σύμπαν, οι συγκρούσεις των αντιφασιστών με τους χρυσαυγίτες δε γίνονται αντιληπτές ως «τσακίζουμε τα τσιράκια των αφεντικών», αλλά ως «καβγάδες μεταξύ συμμοριών» (μεταξύ «ακροκινούμενων ομάδων», σύμφωνα με μια ξεχασμένη διατύπωση ενός υψηλόβαθμου στελέχους του ΠΑΣΟΚ πριν καμιά δεκαπενταριά χρόνια).

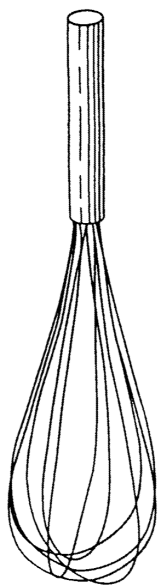
Ο βασικός προσανατολισμός μιας αντιφασιστικής δράσης κατά τη γνώμη μας πρέπει να είναι η συμμετοχή σε αγώνες. Εκεί αν εμφανιστούν φασίστες μπορούμε να καταδείξουμε τη στάση τους, να αναδείξουμε τι ρόλο παίζουν, να τους τσακίσουμε μαζί με τους/τις εκμεταλλεζόμενους/ες αν αποπειραθούν να εμποδίσουν τον αγώνα μας. Εκεί, στο έδαφος της ομάδας εργαζομένων, της εργατικής συλλογικότητας, στο έδαφος της συνέλευσης γειτονιάς (όταν είναι πραγματική συνέλευση εργαζομένων της γειτονιάς κι όχι οι πολιτικοί μας φίλοι), μπορεί να ανοίξει με ιδεολογικούς και πρακτικούς όρους το ζήτημα της χρυσής αυγής και του αντιφασισμού. Με ιδεολογικούς όρους: **τι πιο βαθύ ρήγμα στην εθνική ενότητα** αποτελεί η συνύπαρξη, η συνεργασία και ο από κοινού αγώνας για την ικανοποίηση συγκεκριμένων αναγκών, από ντόπιους και μετανάστες μαζί; Αντί να φτιάχνονται αντιρατσιστικές πρωτοβουλίες και αντιφασιστικά μέτωπα αποκλειστικά από ντόπιους, που έστω κι όταν δεν το θέλουν, εγκλωβίζονται σε μια λογική ότι οι μετανάστες είναι θύματα ή κάτι ξένο που χρειάζεται την ανθρωπιστική μας βοήθεια. Με υλικούς όρους: **τι πιο ριζοσπαστική αντιφασιστική δράση** αποτελεί η δυνατότητα αυτών των αγώνων να κερδίζουν νίκες και να ικανοποιούν ανάγκες και επιθυμίες των εκμεταλλεζόμενων, αφαιρώντας το έδαφος της δημιουργίας των κοινωνικών σχέσεων που φιλοδοξεί να διαμεσολαβήσει η χρυσή αυγή;

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, μας χρειάζονται σταθερές κοινωνικές σχέσεις και συμμαχίες, μας χρειάζεται έδαφος και υλικές συνδέσεις με τους εκμεταλλεζόμενους, όχι καταδρομικές επιχειρήσεις. Δεν έχουν νόημα περιπολίες, καταδρομικές επιθέσεις, πορείες στόμα-στόμα εν είδει στρατιωτικών σχηματισμών κλπ., μια συμπεριφορά δηλαδή πολιτικών κομητών που διασχίζουν για λίγο μια περιοχή στο μητροπολιτικό σύμπαν για να εξαφανιστούν μετά. Οι έντιμοι σύντροφοι και συντρόφισσες που πράττουν έτσι και που θεωρούν ότι το κάνουν στο όνομα της κοινωνικής απελευθέρωσης, ας θέσουν δύο ερωτήματα στον εαυτό τους και ας προσπαθήσουν να τα απαντήσουν:

A. Τι γίνεται μετά που φεύγεις από τη γειτονιά που έκανες την καταδρομική ενάντια στους φασίστες; Από το ποια θα είναι τα αντίποινα π.χ. στους μετανάστες της γειτονιάς, μέχρι το ποιος θα διαχειριστεί τη δράση σου, ποιος θα την αξιολογήσει και ποιος θα την υπερασπιστεί ιδεολογικά και έμπρακτα; Ποιος θα την καυτηριάσει και ποιος θα την καταγγείλει;

B. Τι πρακτικό αποτέλεσμα είχε η δράση σου για τους ντόπιους, ποιο είναι το όφελος που αφήνει δηλαδή; Από την άποψη της βοήθειας στους γείτονες να οργανώσουν μια δική τους πολιτική απάντηση στα προβλήματα που βιώνουν τόσο από την παρουσία του φασιστών, όσο και στα καθημερινά προβλήματα επιβίωσης μέσα στην κρίση.

Όλη η παραπάνω ανάλυση έχει ένα σχετικό χαρακτήρα, τουλάχιστον στο κομμάτι που αφορά την κατανόηση από μέρους μας ότι όλες αυτές οι συμπεριφορές δεν είναι πολιτικά αποκρυσταλλωμένες και διαφοροποιημένες μεταξύ τους. Στο βαθμό επίσης που μας λείπει μια κρίσιμη εμπειρία αποκτημένη σε βάθος χρόνου,

για μια ανταγωνιστική αντιφασιστική πολιτική στο σήμερα. Επιπλέον, εδώ δε σκοπεύουμε να πέσουμε στην παγίδα του διαχωρισμού των δράσεων: ένα σεβαστό κομμάτι όσων ασχολούνται με τον αντιφασισμό έχουν κατανοήσει ότι ή θα βρουν κοινωνικό έδαφος για να αναπτύξουν την αντιφασιστική τους δράση, έδαφος στη βάση συγκεκριμένων συμφερόντων κι αναγκών ή θα αποτύχουν (γιατί μια στροφή προς τη στρατιωτικοποίηση του κινήματος είναι ξεκάθαρη αποτυχία, δε χρειάζεται μεγάλη επιχειρηματολογία επ' αυτού). Μάλιστα αρκετοί κι αρκετές συμμετέχουν σε όλες τις άλλες δράσεις που αναφερθήκαμε (σε εργατικές παρεμβάσεις, σε συνλεύσεις σχολών και γειτονιών, κλπ). Ωστόσο, εδώ υπάρχουν διάφορα ζητήματα: το πρώτο και πιο σοβαρό είναι ότι η ισορροπία μεταξύ αυτών των – διαφορετικού προσανατολισμού– δράσεων είναι εξαιρετικά δύσκολο πράγμα. Από άποψη διαχείρισης του πολιτικού χρόνου, από άποψη εστίασης/επικέντρωσης και προσανατολισμού σε συγκεκριμένη δράση, κλπ. Μπορούν όλοι αυτοί οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες να ισχυριστούν ότι έχουν επιτύχει μια τέτοια ισορροπία; Αφήνουμε για τους ίδιους και τις ίδιες την απάντηση σ' αυτό το ερώτημα.

Γνώμη μας είναι ότι στόχος κάθε αντιφασιστικής κίνησης θα πρέπει να είναι η **ενσωμάτωσή** της στις δομές, στις διαδικασίες γειτονιάς και στις διαδικασίες στους χώρους δουλειάς του κινήματος κι όχι η απόσταση και το ξέκομμα από αυτές. Σε αυτή τη φάση ανάπτυξης του κινήματος δεν έχουμε ανάγκη ad hoc στρατιωτικού τύπου σχηματισμούς αυτοάμυνας ή ad hoc πολιτοφυλακές, έχουμε ανάγκη πολιτικών και κοινωνικών συμμαχιών που θα είναι ικανές στο εγγύς μέλλον να δώσουν τις μάχες με το κράτος, τα αφεντικά και τους φασίστες. Η ανταγωνιστική υποκειμενικότητα, ο κόσμος που θα δώσει όλες αυτές τις μάχες θα αναγκαστεί και από την πραγματικότητα και από την πίεση της πολιτικής εμπειρίας να στήσει τις δικές του δομές αυτοάμυνας, που θα του επιτρέψουν να υπερασπιστεί τα ταξικά του συμφέροντα έμπρακτα στο δρόμο.

-
1. Σφήκα τχ. 1, Τεθλασμένες του ανταγωνισμού, στη διεύθυνση www.skya.espin.net
  2. Μια δεύτερη ερώτηση που μπορεί να μας απευθύνει κάποιος εδώ είναι: δεν αποτελεί συλλογική κοινωνική ανάγκη το να κυκλοφορείς ασφαλής στο δρόμο χωρίς να περιμένεις ένα μαχαίρι στη ράχη σου από φασίστες, όπως γράφετε παραπάνω; Η απάντηση είναι: προφανώς ναι. Τα πολιτικά υποκείμενα είναι συλλογικά κοινωνικά υποκείμενα, το κρίσιμο εδώ ζήτημα είναι πόσο οι ανάγκες μας αφορούν και άλλα συλλογικά κοινωνικά υποκείμενα, πέρα από το στενό πολιτικό μας χώρο. Και πόσο οι δράσεις για την ικανοποίηση αυτών των αναγκών μπορούν να μας φέρουν σε επαφή με αυτά.

